

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 2004. gada 10. jūnijā
SEC(2004) 739

Eiropas Rīcības plāns attiecībā uz ekoloģiski tīru pārtiku un bioloģisko lauksaimniecību

Komisijas dienestu darba dokuments

Pielikums Komisijas Paziņojumam {KOM(2004)415 galīgais var.}

---

1. IEVADS	3
1.1. PIRMSĀKUMS.....	3
1.2. BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKAS PAMATPRINCIPI.....	4
1.3. BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS IETEKME	5
1.4. BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKAS VISPĀRĒJA KONCEPCIJA	5
2. BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA.....	6
2.1. RAŽOŠANA	6
2.2. TIRGUS	8
3. EKOLOĢISKI TĪRAS PĀRTIKAS TIRGUS.....	8
3.1. PATĒRĒTĀJU IZPRATNE PAR EKOLOĢISKI TĪRIEM PRODUKTIEM.....	8
3.2. TIRGUS EKONOMIKAS MEHĀNISMI.....	9
3.3. UZ INFORMĀCIJU BALSTĪTS PIEPRASĪJUMS.....	10
3.4. TIRGUS PROBLĒMAS ATŠĶIRĪGO STANDARTU DĒĻ	11
3.5. LOGOTIPI EKOLOĢISKI TĪRIEM PRODUKTIEM KĀ TIRDZNIECĪBAS INSTRUMENTI.....	12
3.6. PIEDĀVĀJUMA UN PIEPRASĪJUMA PĀRRAUDZĪBA UN ANALĪZE	13
4. ES POLITIKA BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS JOMĀ.....	13
4.1. BIOLOĢISKĀ LAUKSAIMNIECĪBA SASKAŅĀ AR KOPĒJO LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKU (KLP)	13
4.2. LAUKU ATTĪSTĪBA	14
4.3. ZINĀTNISKĀ IZPĒTE	17
5. STANDARTI UN PĀRBAUDE — INTEGRITĀTES SAGLABĀŠANA.....	18
5.1. PAŠREIZĒJAIS TIESISKAIS REGULĒJUMS	18
5.2. REGLAMENTĒJOŠĀ KONCEPCIJA	19
5.3. BIOLOĢISKĀS RAŽOŠANAS STANDARTU DARBĪBAS JOMA	20
5.4. LABĀKI INSTRUMENTI STANDARTU NOTEIKŠANAI.....	21
5.5. ĢENĒTISKI MODIFICĒTIE ORGANISMI (ĢMO)	21
5.6. PĀRBAUDES SISTĒMAS	23
5.7. IMPORTS.....	26
5.8. EKSPORTS	29
PIELIKUMS — SARAKSTS AR KOPIENAS PASĀKUMIEM BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS VEICINĀŠANAI.....	30
IZMANTOTĀ LITERATŪRA	31

---

1. IEVADS

Saskaņā ar FAO/PVO Pārtikas kodeksa vadlīnijām par ekoloģiski tīru pārtiku bioloģiskā lauksaimniecība ir *“plaša ražošanas vadības sistēma, kas veicina un uzlabo agroekosistēmas veselīgumu, tostarp bioloģisko daudzveidību, bioloģiskos ciklus un augsnes bioloģisko aktivitāti. Tajā priekšroku dod piemērotai apsaimniekošanas praksei, nevis ārpussaimniecības ieguldījumiem, ņemot vērā to, ka reģionāli nosacījumi paredz vietēji pielāgotas sistēmas. Lai izpildītu dažādās funkcijas sistēmā, ja vien iespējams, izmanto agronomiskas, bioloģiskas un mehāniskas metodes, vienlaikus atsakoties no sintētiskiem materiāliem.”*

Eiropas Savienībā pēdējo desmit gadu laikā ir strauji pieaudzis to lauksaimnieku skaits, kuri praktizē šādu ražošanas sistēmu, un to patērētāju skaits, kuri pērk tādējādi iegūtus pārtikas produktus.

Pieņemdamā Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91¹, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1804/1999², Eiropas Savienība bija viena no pirmajām, kas veido bioloģiskās lauksaimniecības politiku. Ar šo regulu Padome ir ieviesusi Kopienas nostādnes, sīki nosakot prasības lauksaimniecības produktiem un pārtikai, uz kuru ir norādītas ražošanas metodes, ko izmanto bioloģiskajā lauksaimniecībā un ekoloģiski tīras pārtikas ieguvē.

Ar šo paziņojumu par bioloģisko lauksaimniecību Komisija vēlas novērtēt situāciju un aizsākt politikas izstrādi turpmākajos gados, sniedzama vispārēju stratēģisku redzējumu par bioloģiskās lauksaimniecības devumu kopējā lauksaimniecības politikā.

1.1. Pirmsākums

Šis rīcības plāns ir sagatavots pēc lauksaimniecības ministru pieprasījumiem 2001. gada jūnija un 2002. gada decembra Padomes sanāksmēs.

Tas ir turpinājums Komisijas dienestu darba dokumentam³ ar nosaukumu “Analīze par iespējamu Eiropas rīcības plānu attiecībā uz ekoloģiski tīru pārtiku un bioloģisko lauksaimniecību”, kas 2002. gada decembrī deva pamatu analīzēm par bioloģiskās lauksaimniecības attīstību Eiropā un nodrošināja turpmāko pasākumu iespējamās jomas.

Tā mērķis ir noteikt, kas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu pastāvīgu bioloģiskās lauksaimniecības nozares attīstību Kopienā un lai līdz ar tās attīstību arī veicinātu ekoloģiski tīru produktu importu no jaunattīstības valstīm. Tajā izklāstīti virkne stratēģisku pasākumu, kas paredzēti šādas attīstības veicināšanai.

Lai nodrošinātu stabilu pamatojumu šā rīcības plāna izveidei, ir rīkotas dažādu apspriežu un diskusiju kārtas Parlamentā, Padomē un ieinteresēto personu aprindās. Kādā tiešsaistes apspriedē⁴ plašu sabiedrību aicināja atbildēt uz dažādiem jautājumiem, kas izvirzīti darba dokumentā. Jautājumi galvenokārt attiecās uz tirdzniecību, KLP, standartiem, pārbaudēm un

---

¹ Padomes 1991. gada 24. jūnija Regula (EK) Nr. 2092/91 par lauksaimniecības produktu bioloģisko ražošanu un norādījumiem, kas turklāt attiecas uz lauksaimniecības produktiem un pārtiku (*OJ L 198, 22.7.1991, p. 1*).

² Padomes 1999. gada 19. jūlija Regula (EK) Nr. 1804/1999, kas papildina Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91 par lauksaimniecības produktu bioloģisko ražošanu un norādījumiem, kas turklāt attiecas uz lauksaimniecības, to skaitā lopkopības, produktiem un pārtiku (*OJ L 222, 24.8.1999, p. 1*).

³ SEC(2002) 1368, no 12.12.2002: http://europa.eu.int/comm/agriculture/qual/organic/plan/consult_en.pdf

⁴ http://europa.eu.int/comm/agriculture/qual/organic/plan/result_en.pdf

---

zinātnisko izpēti. Turklāt 2004. gada janvārī Komisija sarīkoja uzklauššanu⁵, kur ar dalībvalstīm un galvenajām ieinteresētajām organizācijām tika pārrunāti svarīgākie jautājumi.

Tā vietā, lai izvirzītu īpašu mērķi nozares attīstībai attiecībā uz tirgus daļu vai lauksaimniecības zemju procentuālo daļu Eiropas Savienības līmenī, Komisija plāno paredzēt nosacījumus, kas nozarei ļaus attīstīties un tādējādi maksimāli izmantot savu tirgus potenciālu.

Vairākās dalībvalstīs un reģionos⁶ ir izveidoti valsts vai reģionāli rīcības plāni bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai, cita starpā paredzot agrovīdes programmas, tirgus attīstību, zinātnisko izpēti un resursu palielināšanu. Šie rīcības plāni ir veicinājuši nozares attīstību attiecīgajās dalībvalstīs. Komisija vēlas, lai Eiropas rīcības plāns papildinātu šos nacionālos un reģionālos rīcības plānus un lai tie savstarpēji ietekmētos.

1.2. Bioloģiskās lauksaimniecības politikas pamatprincipi

Padome 1999. gadā savā stratēģijā par vides integritāti un noturīgu attīstību kopējā lauksaimniecības politikā atzina⁷ bioloģiskās lauksaimniecības nozīmi. “Vispārējais princips paredz, ka tiem lauksaimniekiem, kas nes papildu labumu videi, pārsniedzot labas lauksaimniecības prakses standartlīmeni, jāsaņem pienācīga atlīdzība. Atsevišķas lauksaimnieciskās ražošanas metodes, piemēram, bioloģiskā lauksaimniecība, kompleksā ražošana, tradicionālā lauksaimniecība arniecīgu izejvielu patēriņu un tipiska vietējā ražošana, pozitīvi ietekmē gan vidi, gan arī sociālo jomu un ekonomiku.”

2001. gada jūnijā Komisija Eiropadomes sanāksmē Gēteborgā iepazīstināja ar Eiropas Savienības Noturīgas attīstības stratēģiju⁸. Cita starpā tika izvirzīta prasība, ka kopējā lauksaimniecības politikā kvalitāte jāvērtē augstāk par kvantitāti, piemēram, atbalstot bioloģiskās lauksaimniecības nozari un citas videi draudzīgas lauksaimniecības metodes.

Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumā, ar ko nosaka Sesto Kopienas vides rīcības programmu 2002. gadā⁹, viens no ierosinātajiem pasākumiem, lai sasniegtu programmā izvirzītos mērķus, paredz “veicināt videi draudzīgāku lauksaimniecību, attiecīgā gadījumā arī ar ekstensīvām ražošanas metodēm, integrētu lauksaimniecības praksi, bioloģisko lauksaimniecību un agrobioloģisko daudzveidību”.

Visbeidzot, 2003. gada kopējās lauksaimniecības politikas reformas¹⁰ mērķis ir atbalstīt tādu lauksaimniecību, kuras pamatā tiek ievēroti vairāki pamatprincipi, kurus var apkopot šādi:

- ekonomikas ilgtspējība, ko panāk, paaugstinot konkurētspēju, pastiprinot tirgus orientāciju un nodrošinot efektīvāku ieņēmumu atbalstu;

---

⁵ http://europa.eu.int/comm/agriculture/events/organic/index_en.htm

⁶ Austrija, Beļģija, Čehija, Dānija, Somija, Vācija, Francija, Īrija, Latvija, Nīderlande, Portugāle, Slovākija, Spānija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste.

⁷ Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EK) Nr. 1257/ par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai, kā arī par dažu regulu grozīšanu un atcelšanu (*OJ L 160, 26.6.1999, p. 80*).

⁸ Komisijas Paziņojums *Noturīga attīstība Eiropā labākai pasaulei: Eiropas Savienības Stratēģija noturīgai attīstībai* (Komisijas priekšlikums Eiropadomes sanāksmei Gēteborgā), KOM(2001) 264.

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 22. jūlija Lēmums Nr. 1600/2002/EK, ar ko nosaka Sesto Kopienas vides rīcības programmu (*OJ L 242, 10.9.2002, p. 1*).

¹⁰ *Kopējā lauksaimniecības politikas termiņa vidusposma pārskats*, KOM(2002) 394 galīgais var..

-
- sociālā ilgtspējība, ko panāk, izrādot lielāku atsaucību uz patērētāju pieprasījumiem, mudinot uzlabot pārtikas kvalitāti un nekaitīgumu, kā arī labāk sabalansējot lauku attīstības finansējumu;
  - vides ilgtspējība, ko panāk ar precīzu regulējumu vides un dzīvnieku labturības standartu efektīvākai piemērošanai un pilnveidošanai.

Bioloģiskās lauksaimniecības nozares attīstība Eiropas Savienībā ir pilnībā savienojama arī ar Komisijas nesen izziņoto iniciatīvu, Vides tehnoloģiju rīcības plānu, par ko aprakstīts paziņojumā KOM(2004) 35¹¹.

1.3. Bioloģiskās lauksaimniecības ietekme

Bioloģiskā lauksaimniecība dod ievērojamu ieguldījumu vairākos Kopienas politikas pasākumos (skat. iepriekšējo iedaļu), kuru mērķis ir palielināt vides aizsardzību.

Bioloģiskās lauksaimniecības galvenās priekšrocības ir šādas:

Pesticīdi: pētījumi rādaⁱ, ka bioloģiskā lauksaimniecība kopumā labāk ietekmē ainavas uzlabošanu, savvaļas dzīvnieku saglabāšanu un floras un faunas daudzveidību nekā nebioloģiskā lauksaimniecība. Ierobežojot pesticīdu izmantošanu, kā bioloģiskajā lauksaimniecībā, uzlabojas arī ūdens kvalitāte un pārtikas produktos tiek konstatēts mazāk pesticīdu atliekuⁱⁱ.

Augu barības vielas: bioloģiskās lauksaimniecības rezultātā samazinās nitrātu izskalošanās līmenis salīdzinājumā ar to līmeni, ko vidēji panāk integrētajā vai nebioloģiskajā lauksaimniecībā, kā to rāda pētījumi par slāpekļa atliekām rudenī gandrīz visu būtisko kultūraugu augsnēⁱⁱⁱ.

Augsnes aizsardzība: bioloģisko lauksaimnieku plaši izmantotā vadības prakse, kā, piemēram, starpkultūru audzēšana, lai samazinātu nitrātu izskalošanos, plašākas un daudzveidīgākas augsekas, kā arī jauktā apganīšana, lai samazinātu viendabīgu pārganīšanu, palīdz aizsargāt augsni. Lai gan organisko vielu saturs augsnē pārsvarā ir atkarīgs no atrašanās vietas, parasti tas ir augstāks bioloģiska saimniekošanas veida saimniecībās nekā tradicionālajās saimniecībās^{iv}.

Bioloģiskā daudzveidība un dabas aizsardzība: bioloģiskā lauksaimniecība veicina sugu un dabisko biotopu saglabāšanu, jo ir samazināts izejvielu patēriņš, lielu daļu no saimniecībām aizņem zālaugu platības, kā arī tiek vairāk audzēti vietējo šķirņu augi un dzīvnieki^v.

Dzīvnieku labturība: bioloģiskā lauksaimniecība var pozitīvi ietekmēt dzīvnieku labturību, jo bioloģiskās lauksaimniecības standartos ir iekļautas vairākas prasības šajā jomā, kas iet tālāk par to, ko paredz tiesību normas.

Attiecībā uz pārtikas nekaitīgumu nav iespējams vispārīgi apgalvot, ka visi ekoloģiski tīrie pārtikas produkti ir veselīgāki vai kaitīgāki par tradicionāli ražotiem pārtikas produktiem. Pilnīgāka analīze par ietekmi, tostarp par ietekmi uz pārtikas nekaitīgumu un pārtikas kvalitāti, ir sniegta Komisijas dienestu 2002. gada decembra darba dokumentā¹².

---

¹¹ <http://europa.eu.int/comm/environment/etap>

¹² http://europa.eu.int/comm/agriculture/qual/organic/plan/consult_en.pdf

1.4. Bioloģiskās lauksaimniecības politikas vispārējā koncepcija

Izstrādājot bioloģiskās lauksaimniecības politikas vispārējo koncepciju, jāatzīst bioloģiskās lauksaimniecības dubulto sabiedrisko lomu.

1. Ar bioloģisko lauksaimniecību kā pārtikas produktu ražošanas metodi ir radīts īpašs tirgus ekoloģiski tīriem pārtikas produktiem un patērētājiem, kas šos produktus vēlas pirkt, parasti par augstāku cenu. Skatoties no šāda redzespunkta, bioloģisko lauksaimniecību finansē patērētāji, kuri gūst no tās labumu, t.i., viņu izvēlētos pārtikas produktus. Šādā skatījumā bioloģiskās lauksaimniecības attīstību regulē tirgus noteikumi.

2. Ar bioloģisko lauksaimniecību tiek radīti sabiedriskie labumi, galvenokārt labvēlīga ietekme uz vidi, kā arī tiek uzlabota sabiedrības veselība, sociālā un lauku attīstība un dzīvnieku labturība.

Šeit uzsvars drīzāk tiek likts uz zemes apsaimniekošanu, ko veic bioloģiskie lauksaimnieki. Tādā veidā radītos sabiedriskos labumus var finansēt ar valsts līdzekļiem. No šāda viedokļa, bioloģiskās lauksaimniecības attīstība ir politiska izvēle, kas galvenokārt balstās uz vides politiku.

Bioloģiskās lauksaimniecības abas funkcijas stimulē lauksaimnieku ieņēmumus, kaut arī tirgotāju saimnieciskās iespējas tālāk pārtikas ķēdē galvenokārt izriet no tirgus mehānismiem.

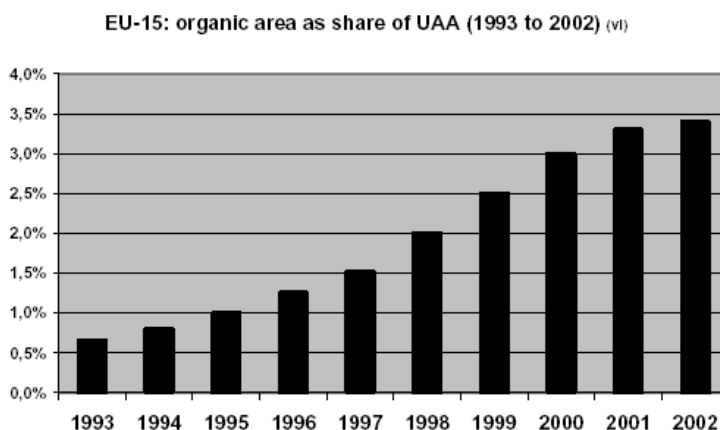
Zviedrijā lauksaimnieki tiek mudināti radīt agrovīdes labumus, pielāgojot bioloģiskās lauksaimniecības metodes, pat ja viņi savus produktus nerealizē kā bioloģiski ražotus.

Lai sasniegtu patērētāju, ražotāju un plašas sabiedrības mērķus, caur bioloģiskās lauksaimniecības politiku jāatrod līdzsvarota pieeja šīm divām sabiedriskajām funkcijām. Jāpieāvā pienācīgs un ilglaicīgs atbalsts sabiedriskajiem labumiem, un vienlaikus jāsekmē stabila tirgus attīstība. Šīs pieejas mērķis ir atvieglot bioloģiskās lauksaimniecības nozares izaugsmi, tādējādi ļaujot tai arī turpmāk pildīt abas sabiedriskās funkcijas, nepadarot tās vispārējo attīstību atkarīgu no valsts atbalsta.

2. BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA

2.1. Ražošana

Bioloģiskā lauksaimniecība radās 20. gadsimta pirmajā pusē, galvenokārt Vācijā, Apvienotajā Karalistē un Šveicē. Taču patiesa interese par bioloģisko lauksaimniecību radās tikai 1980. gados, kad turpināja attīstīties ražošanas metodes, paralēli parādījās patērētāju interese par šiem produktiem. Krietni pieauga attiecīgo ražotāju skaits, un radās jaunas iniciatīvas ekoloģiski tīru produktu pārstrādei un tirdzniecībai. Šī bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai labvēlīgā situācija izveidojās, lielā mērā pateicoties lielajai patērētāju vēlmei tikt apgādātiem ar pilnvērtīgiem, videi draudzīgiem produktiem. Tajā pašā laikā

dalībvalstis pakāpeniski apzinājās bioloģiskās lauksaimniecības potenciālu un ierindoja to pie zinātniskās izpētes tēmām, kā arī pieņēma īpašus tiesību aktus.

Attēls:

ES-15: bioloģiskās lauksaimniecības zemju daļa no lauksaimniecībā izmantojamās zemes (no 1993. līdz 2002. gadam) ^{vi}

Taču, neraugoties uz šiem centieniem, skaidrības trūkums kavēja turpmāko ekoloģiski tīru produktu tirgus izveidi. Padome 1991. gadā, pieņemot Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91, radīja Kopienas regulējumu, sīki paredzot prasības lauksaimniecības un pārtikas produktiem, uz kuriem ir norādītas bioloģiskās ražošanas metodes.

Kopš 1992. gada bioloģisko lauksaimniecību iekļāva lauku attīstības programmās. Agrovides programmu ietvaros lauksaimnieki tiek mudināti ieviest videi draudzīgas lauksaimniecības metodes papildus labai lauksaimniecības praksei. Viņiem kompensē radītos izdevumus un peļņas zaudējumu. Citi lauku attīstības pasākumi ir saistīti ar apmācību, ekoloģiski tīru produktu pārstrādi un tirdzniecību, kā arī ar ieguldījumiem lauku saimniecībās.

1990. gadi ir zīmīgi ar ļoti strauju šīs nozares attīstību. 1985. gadā sertificētas bioloģiskās lauksaimniecības zemes (ieskaitot pārveidojamās platības) aizņēma tikai 100 000 ha uz 6300 saimniecībām Eiropas Savienībā jeb mazāk nekā 0,1 % no kopējās lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Līdz 2002. gada beigām šī platība palielinājās līdz 4,4 miljoniem hektāru uz 150 000 saimniecībām (aprēķinātais skaits) jeb 3,3 % no kopējām lauksaimniecības zemēm un 2,3 % saimniecību ^{vi}.

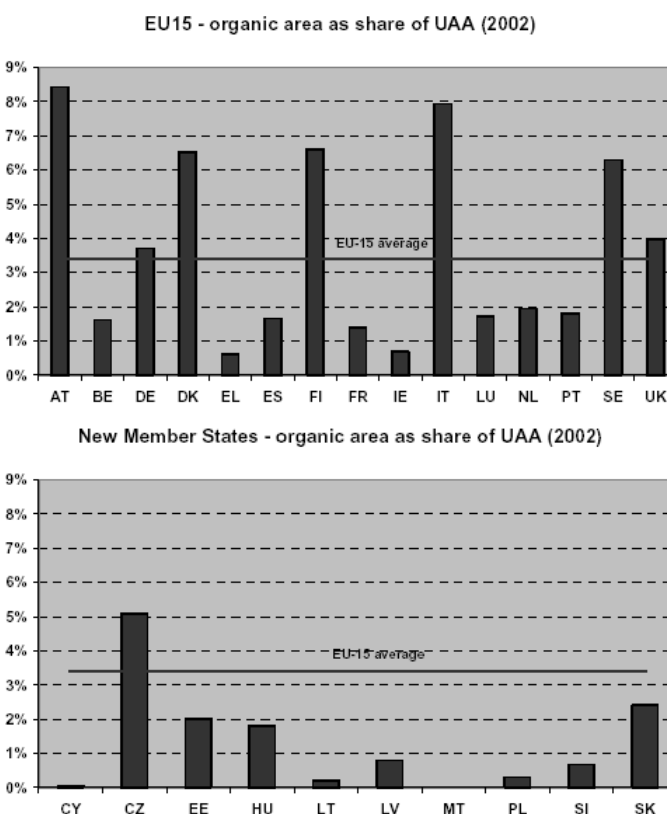
Attēls:

ES-15 — bioloģiskās lauksaimniecības zemju daļa no lauksaimniecībā izmantojamās zemes (2002. gads)

ES-15 vidējais rādītājs

Cipari rāda, ka bioloģiskās lauksaimniecības zemju platība no kopējās lauksaimniecībā izmantojamās zemes ievērojami atšķiras dalībvalstu starpā. Jaunajās dalībvalstīs bioloģiskā lauksaimniecība ar dažiem izņēmumiem ir mazāk attīstīta nekā piecpadsmit līdzšinējās ES dalībvalstīs (ES-15), bet neliela bioloģiskā lauksaimniecība un sertifikācijas sistēmas ir visās jaunajās dalībvalstīs. Tā kā daudzās šajās valstīs tiek praktizēta ekstensīva lauksaimniecība, tad pāreja nebūs tik grūta. No pievienošanās brīža jaunās dalībvalstis pildīs tādas pašas prasības attiecībā uz standartiem un pārbaudēm kā pārējās dalībvalstis.

Attēls:

Jaunās dalībvalstis – bioloģiskās lauksaimniecības zemju daļa no lauksaimniecībā izmantojamās zemes (2002. gads)

ES-15 vidējais rādītājs

2.2. Tirgus

Saskaņā ar ESAO ^{vii} 21. gadsimta sākumā bioloģiskās lauksaimniecības nozares vērtība visā pasaulē ir aptuveni 26 miljardi ASV dolāru gadā — Eiropā 11 miljardi ASV dolāru un ASV 13 miljardi ASV dolāru — un šī lauksaimniecības nozare kopumā attīstās visstraujāk, no 15 līdz 30 % gadā (kaut gan, izejot no ļoti zemas bāzes). Lai gan Austrālijai un Argentīnai pieder pasaulē vislielākā sertificētas bioloģisko saimniecību zemes platība, galvenokārt ganības, Okeānijā un Dienvidamerikā bioloģiski ražotu produktu tirgus ir samērā mazs — katrai valstij 100 miljoni ASV dolāru. Ir novērtēts, ka Āzijā mazumtirdzniecības vērtība 2003. gadā ir svārstījusies robežās no 400 līdz 450 miljoniem ASV dolāru.

Eiropas Savienībā bioloģiskā lauksaimniecība caurmērā dod aptuveni 2 % no kopējās lauksaimniecības produkcijas. Aprēķinātais ekoloģiski tīru produktu pārdošanas apjoms no pārtikas pārdošanas kopapjoma arī ir aptuveni 2 %.

	<i>Ekoloģiski tīru produktu pārdošanas kopapjoms (miljonos dolāru)</i>	<i>Ekoloģiski tīru produktu daļa no pārtikas pārdošanas kopapjoma (%)</i>
Apvienotā Karaliste	1700	1,8
Vācija	3000	2,0
Itālija	1000	1,3
Francija	1250	1,3
Nīderlande	450	1,3
Beļģija	225	1,3
Austrija	350	2,3
Šveice	750	3,5
Dānija	350	2,5
Zviedrija	375	1,5
Eiropā kopā	11 000	2
ASV	13 000	2,3
Kanāda	1000	1,8
Japāna	350	<0,5
Okeānija	100	<0,5
Latīņamerika	100	<0,5
Kopā	26 000	2,0

3. EKOLOĢISKI TĪRAS PĀRTIKAS TIRGUS

3.1. Patērētāju izpratne par ekoloģiski tīriem produktiem

Bioloģiskās lauksaimniecības nozarei ir izdevies nodibināt savu produktu tirgu. Tas bija iespējams tikai tadēļ, ka tika izstrādāta noteikta ražošanas metode, kuras pielietošanu

---

garantēja ar kontroles un sertifikācijas sistēmām. Ekoloģiski tīru produktu tirgus niša ir lielā mērā atkarīga no patērētāju uzticības sertifikācijas sistēmai un īsta produkta garantiju. Tirgus attīstība ir iespējama tad, ja patērētāji turpina uzskatīt, ka ekoloģiski tīri produkti ir kvalitatīvāki par tradicionāli iegūtiem produktiem. Tomēr kvalitāte ir ļoti subjektīvs jēdziens. Tā var būt saistīta ar produkta īpašībām, piemēram, ar uzskatiem, ka produkts ir veselīgāks, garšīgāks vai ka tas vienkārši ir iecienītāks vai populārāks. Taču tā var būt saistīta arī ar patērētāja ētiskajām vērtībām, ja patērētājs vēlas labāku vidi ar mazāku piesārņojumu vai vietējā ražojuma produktus.

Tirgus izpētē ir izcelti vairāki motivējumi tam, kāpēc būtu jāpērk ekoloģiski tīra pārtika. Vissvarīgākais motivējums patērētājiem pirkt ekoloģiski tīrus produktus ir saistīts ar veselību un gaumi, turpretim tādi aspekti kā vide un dzīvnieku labturība bieži vien ir sekundāra argumentācija, kurai dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga nozīme.

Ir pētīti arī iemesli, kādēļ patērētāji nepērk ekoloģiski tīrus produktus. Galvenais iemesls ir to pārāk augstās cenas. Daži patērētāji min arī to, ka viņi šos produktus neatrod veikalos, viņi netic, ka ir kāda atšķirība kvalitātes ziņā, viņiem nav informācijas par ekoloģiski tīro produktu pamatīpašībām vai ka viņi šaubās par to, vai šie produkti tiešām ir ekoloģiski tīri. Tādēļ galvenais ir patērētāju izpratne, ka uzcenojums ir samērojams ar izmaksām.

3.2. Tirgus ekonomikas mehānismi

Viens no galvenajiem šķēršļiem turpmākai ekoloģiski tīro produktu tirgus attīstībai ir augstā patēriņa cena. Ekoloģiski tīru produktu uzcenojums stipri atšķiras dažādās valstīs un dažādiem produktiem. Šis uzcenojums, ko maksā patērētāji, parasti ir aptuveni 50-60 %^{ix}. Parastais uzcenojums saimniecības noteiktajai cenai ir tikpat liels, bet atšķirības starp valstīm un starp produktiem ir pat vēl lielākas. Tā kā atalgojums, ko saņem lauksaimnieki, parasti ir tikai niecīga daļa no galīgās cenas, pētījums rāda, ka pārstrādes un mazumtirdzniecības sektori, pārdodot ekoloģiski tīrus produktus, saņem papildu piemaksu.

Precīza informācija par cenu un pamatizmaksu attiecību nav pieejama. Taču ir vairāk acīmredzami iemesli tam, kādēļ izmaksas ir lielākas.

Tam, kādēļ izplatīšanas tīklā izmaksas ir lielākas gan vairumtirdzniecības, gan pārstrādes, gan mazumtirdzniecības līmenī, ir šādi iemesli:

- augstāka izejvielu pirkuma cena un problēmas ar nepārtrauktu piegādi;
- augstākas izmaksas tīrīšanai un atdalīšanai nespecializētas vairumtirdzniecības un pārstrādes vienībās;
- nav apjomradītu ietaupījumu: lielākas transporta izmaksas un mazs apgrozījums, kas noved pie augstām izplatīšanas izmaksām par vienu vienību;
- vairāk nepārdotu produktu un atkritumu;
- pārbaudes un sertifikācijas izmaksas.

Galvenie iemesli augstākām izmaksām saimniecību līmenī ir visumā zemāks ražīgums un mazāka ražība, mazāks dzīvnieku ganāmpulka blīvums, kas noved pie augstākām ražošanas

---

izmaksām, papildu izmaksām par ieguldīto darbu, kā arī zemāka saimniecību intensīvās specializācijas pakāpe un izdevumi par saimniecību pārbaudi un sertifikāciju ^x.

Lai samazinātu galaprodukta cenu, svarīgi ir izstrādāt stratēģijas, kas ļauj samazināt izmaksas, neietekmējot bioloģiskās lauksaimniecības standartu pareizu piemērošanu. Izplatīšanas tīklā pašreizējā tendence ir tieša piegāde no lauksaimnieka patērētājam. Tāda sistēma var arī pastiprināt saikni starp lauksaimniekiem un patērētājiem, kas sakrīt ar bioloģiskās lauksaimniecības pamatidejām.

Tomēr lielākajā daļā tirgu visātrāk augošais izplatīšanas kanāls ir ekoloģiski tīru produktu tirdzniecība lielveikalos. Patērētājiem, kuri ekoloģiski tīrus produktus pērk lielveikalos, vides apsvērumi ir mazāk svarīgi ^{xi} salīdzinājumā ar tiem patērētājiem, kuri šos produktus pērk specializētos ekoloģiski tīru produktu veikalos. Tas dod cerības, ka nākamajos gados uzcelojums var samazināties. Turklāt ir iemesls domāt, ka grūtāk, iespējams, būs panākt lielāku pieprasījumu, jo turpmākais tirdzniecības pieaugums būs vairāk atkarīgs no mazāk lojāliem patērētājiem, kuriem ir atšķirīga uztvere un attieksme un kuri jutīgāk reaģē uz cenām.

Saskaņā ar vispārējiem tirgus ekonomikas principiem uzcelojumu ekoloģiski tīriem produktiem var paturēt tikai tad, ja piedāvājums ir tikpat liels, cik pieprasījums. Ja tā nebūs, tad uzcelojums samazināsies. Ir vērojama tendence ekoloģiski tīru produktu tirgus uzskatīt par neierobežotiem, bet patiesībā to potenciālu var izmantot tikai tad, ja piedāvājuma pieaugums ir samērīgs ar pieprasījuma pieaugumu. Lai gan daudzas valstis ziņo arvien pieaugošu pieprasījumu pēc ekoloģiski tīras gaļas un piena produktiem, var minēt vairākus piemērus, ka piedāvājums ir pārsniedzis pieprasījumu. Tā rezultātā ir vai nu krietni vien samazinājusies cenu atšķirība starp ekoloģiski tīriem un tradicionālajiem produktiem, vai arī ekoloģiski tīrie produkti tiek pārdoti kā tradicionāli ražoti produkti.

Tātad, lai šī nozare turpinātu attīstīties, ir būtiski, lai būtu harmonisks piedāvājuma un pieprasījuma pieaugums un lai ekoloģiski tīru produktu tirgus daļa kļūtu pietiekami liela, ka varētu izveidot gana lielu, stabilu tirgu.

3.3. Uz informāciju balstīts pieprasījums

Otrs galvenais secinājums no dažādajām apspriedēm pirms šā rīcības plāna tapšanas ir tāds, ka patērētāji nav labi informēti par bioloģiskās lauksaimniecības principiem un ieguvumiem.

Lai papildinātu par bioloģisko lauksaimniecību pieejamo informāciju, ir svarīgi, ka valsts iestādes dalībvalstīs un Komisija dara zināmu objektīvu un ticamu informāciju. Jāizveido informācijas kampaņas par bioloģiskās lauksaimniecības principiem, praksi un tās radītajiem vides un citiem ieguvumiem. Šajās kampaņās jāuzrunā kā patērētāji, tā lauksaimnieki, bet arī tirgotāji pārstrādes rūpniecībā, mazumtirgotāji, lielās virtuves, kā arī skolas. Lai kampaņas būtu efektīvas, pamatauditorijai nav jābūt plašai sabiedrībai, bet gan gadījuma pircējiem, kas visai regulāri pērk ierobežota klāsta ekoloģiski tīrus produktus (pretēji "lojālajiem" pircējiem, kuri pērk daudz vairāk šo produktu).

Liela daļa ES patērētās pārtikas tiek gatavota lielajās virtuvēs vai ēdināšanas uzņēmumos, proti, slimnīcās, skolās un uzņēmumu ēdnīcās. Šāda veida virtuvju saimniekus varētu mudināt, lai viņi papildus tradicionāli ražotai pārtikai piedāvātu arī ekoloģiski tīru pārtiku. Tomēr pieredze rāda, ka, lai gūtu sekmes, attiecīgais personāls atbilstoši jāinformē un jāapmāca.

Jau pastāv vairāki Kopienas pasākumi, kā atbalstīt informācijas un veicināšanas kampaņas par ekoloģiski tīriem produktiem (skat. I pielikumu). Trešo valstu tirgos Komisija var izstrādāt un finansēt informācijas programmas tiešā veidā (tiešā vadība), turpretim Kopienā šādas kampaņas jāriko ieinteresētajām personām un dalībvalstīm, ko pēc tam Eiropas Savienība var līdzfinansēt. Lai nodrošinātu efektīvas kampaņas visā Eiropas Savienībā, papildus ieinteresēto personu rīkotām, līdzfinansētām kampaņām ir lietderīgi arī Komisijai paredzēt iespēju simtprocentīgi uzsākt un finansēt informatīvus pasākumus iekšējā ES tirgū, jo īpaši saistībā ar ES logotipu.

1. rīcība

Ieviest grozījumus Padomes Regulā (EK) Nr. 2826/2000 (iekšējā tirgus veicināšana), kas Komisijai dotu lielākas iespējas noteikt tiešu rīcību, lai organizētu informācijas un veicināšanas kampaņu par bioloģisko lauksaimniecību.

Izvērst vairākgadu ES mēroga informācijas un veicināšanas kampaņu, lai patērētājus, sabiedrisko iestāžu ēdnīcas, skolas un citus pārtikas aprites galvenos dalībniekus informētu par bioloģiskās lauksaimniecības plusiem, jo īpaši par tās labvēlīgo ietekmi uz vidi, un lai uzlabotu patērētāju informētību par ekoloģiski tīriem produktiem un to atpazīšanu, arī ES logotipa atpazīšanu.

Izvērst informācijas un veicināšanas kampaņas, kas paredzētas skaidri noteiktām patērētāju grupām, piemēram, gadījuma pircējiem un sabiedriskajām ēdnīcām.

Palielināt Komisijas centienus sadarboties ar dalībvalstīm un profesionālajām organizācijām, lai izstrādātu stratēģiju kampaņām.

3.4. Tirgus problēmas atšķirīgo standartu dēļ

Lai arī ES ir ieviesusi Kopienas noteikumus, joprojām ir atšķirības starp standartiem, kurus pielieto ražotāji dažādās dalībvalstīs. Kamēr nebija īstenota ES regula, vienīgās organizācijas, kas ekoloģiski tīru produktu pircējiem sniedza garantijas, bija privātas sertifikācijas organizācijas. Standartu atšķirības bieži vien bija nelielas atbilstoši vietējām prioritātēm, kas atspoguļo patērētāju izvēli, kultūras atšķirības, ražošanas nosacījumus, ražotāju prioritātes un tirgus reakciju.

Ražotājiem, patērētājiem, tirgotājiem un citām ieinteresētajām personām bieži vien ir grūti zināt precīzi, ciktāl privātie un/vai valsts oficiālie standarti atšķiras no ES regulā paredzētajiem standartiem. Ražotājiem, kuri vēlas savus produktus pārdot dažādos reģionos, sevišķi nāktu par labu pārredzamāka sistēma. Tādēļ ļoti svarīgi ir uzlabot pārredzamību un informāciju darīt vieglāk pieejamu.

Jaunā pētniecības projektā¹³, ko līdzfinansē Komisija, ir iekļauts uzdevums izveidot interneta datu bāzi, kurā būtu uzskaitītas atšķirības starp dažādiem valsts un privātiem standartiem salīdzinājumā ar ES regulu. Šis projekts varētu būt par izejas punktu pastāvīgākas datu bāzes izveidei. Lai nodrošinātu tādas datu bāzes nepārtrauktu atjaunināšanu, tas jāpārtrauc pašām kontroles iestādēm, saņemot Komisijas atbalstu.

2. rīcība

---

¹³ FP6: 502327. Izpēte, ko veic, lai atbalstītu ES regulas par bioloģisko lauksaimniecību pārskatīšanu.

Izveidot un uzturēt interneta datu bāzi, kurā būtu uzskaitīti dažādie privātie un valsts standarti (ieskaitot starptautiskus standartus un valsts standartus galvenajos eksporta tirgos) salīdzinājumā ar Kopienas standartu.

Atšķirībām starp standartiem ir ne tikai jāklūst pārredzamākām, bet tādas novirzes arī jāsamazina līdz minimumam, jo tām ir tendence kavēt tirdzniecību. ES regula pašreiz pieļauj stingrākus privāto vai valsts kontroles iestāžu noteikumus. Tādēļ kontroles iestādes ne vienmēr savstarpēji atzīst standartus un līdz ar to atsakās attiecīgos produktus laist tirgū ar savu privāto logotipu. Tādēļ ir svarīgi visos iespējamajos gadījumos standartus saskaņot un darīt tā, lai būtu vieglāk atzīt vietēji pielāgotas atkāpes standartos. Situāciju ir paredzēts uzlabot ar dažiem no 5. iedaļā ierosinātajiem pasākumiem.

3.5. Logotipi ekoloģiski tīriem produktiem kā tirdzniecības instrumenti

Principā visus produktus, kuri tiek ražoti saskaņā ar ES regulā izklāstītajām minimālajām prasībām, var laist pārdošanā visās dalībvalstīs kā “ekoloģiski tīrus” bez jebkāda cita logotipa.

Jau daudzus gadus ir pastāvējušas privātas etiķetes un logotipi. Daudzās dalībvalstīs nav iespējams pārdot produktus kā ekoloģiski tīrus, ja uz tiem nav valsts/vietējas kontroles un sertifikācijas iestādes logotipa, jo mazumtirgotāji šos produktus tad var nepārdot un patērētāji var vienkārši tos neatpazīt kā ekoloģiski tīrus.

Kā izskaidrots iepriekšējā iedaļā, standartu atšķirības un savstarpēja neatzīšana kavē tirgus attīstību un dažādie logotipi tiek izmantoti kā atšķirību simbols. Tirgotājam no vienas dalībvalsts bieži vien liksies gan sarežģīti, gan dārgi iegūt vietēju logotipu, īpaši, ja viņš savus produktus vēlēšies realizēt vairākās dalībvalstīs. Šie faktori kavē ekoloģiski tīru produktu tirdzniecību iekšējā tirgū.

ES logotips ekoloģiski tīriem produktiem tika ieviests 2000. gadā, lai palielinātu ES patērētāju uzticību ekoloģiski tīriem produktiem, kā arī lai nodrošinātu, ka šie produkti ir vieglāk atpazīstami tirgū. Tomēr šis logotips ekoloģiski tīriem produktiem vēl netiek plaši izmantots.

Vairāki pētījumi^{xii} rāda, ka vienots logotips palielina ekoloģiski tīru produktu atpazīstamību patērētāju vidū. Vācijā 2001. gadā tika ieviests valsts logotips ekoloģiski tīriem produktiem. Vācijas logotipa panākumi ir piemērs tam, kā kopējs logotips līdz ar efektīvām informācijas un veicināšanas kampaņām sekmē tirgus atdzīvināšanu.

Tas pierāda, ka kopējs logotips ekoloģiski tīriem produktiem ir ļoti svarīgs faktors, lai palielinātu ekoloģiski tīru produktu pārdošanu, un Komisija uzskata, ka plašāks ES logotipa pielietojums sekmētu iekšējo tirdzniecību un līdz ar to palielinātu visu ES tirgu ekoloģiski tīriem produktiem.

Plašāks ES logotipa pielietojums jāizmanto, neizslēdzot privātu logotipu lietošanu arī turpmāk papildus ES logotipam, jo daudziem patērētājiem tie joprojām ir vienīgais ekoloģiski tīru produktu simbols, ko tie pazīst. Turklāt tiem patērētājiem, kuri jau zina par ekoloģiski tīru produkciju, būs iespēja izvēlēties produktus, kuri atbilst to pārbaudes sistēmu prasībām, kurām viņi dod priekšroku.

Lai gan ES logotipa obligāta izmantošana tiek uzskatīta par efektīvu veidu, kā palielināt šā logotipa atpazīstamību patērētāju vidū, Komisijas viedoklis ir tāds, ka šajā etapā priekšroka jādod koordinētām informācijas un veicināšanas kampaņām. Atkarībā no turpmākajiem notikumiem šo jautājumu vēlāk var izskatīt no jauna.

Apspiežu laikā izskanēja bažas, ka šis ES logotips ir pārāk līdzīgs citiem ES logotipiem un ka tas varētu sagādāt pārpratumus tiem patērētājiem, kuri ne vienmēr izlasa logotipa tekstu. Komisija nedomā, ka pastāv ievērojams sajaukšanas risks un, tā kā jaunā logotipa izstrāde var ilgt no diviem līdz trīs gadiem, Komisija uzskata, ka labāk ir saglabāt pašreizējo logotipu, lai neaizkavētu attīstību.

Saskaņā ar 1. darbu (informācijas un veicināšanas kampaņas) un 19. darbu (plašāks logotipa pielietojums uz ievestiem produktiem) noteiktie pasākumi vecinās plašāku ES logotipa pielietošanu.

3.6. Piedāvājuma un pieprasījuma pārraudzība un analīze

Komisija pašreiz no dalībvalstīm vāc administratīvos datus valsts līmenī par ekoloģiski tīru produktu tirgotāju skaitu, bioloģisko kultūraugu platībām un bioloģiski turēto lopu skaitu, pamatojoties uz Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91. Mainīgais lielums bioloģiskajai lauksaimniecībai, kas nesēn iekļauts Kopienas apsekojumā par lauku saimniecību struktūru, ļauj novērtēt bioloģisko kultūraugu platību reģionālo izvietojumu. Tomēr pašreizējie dati par bioloģisko lauksaimniecību nav nedz pilnīgi, nedz pieejami par visām pašreizējām ES valstīm, jo ir ierobežota statistikas informācija par bioloģisko kultūraugu platībām daudzās dalībvalstīs un nav tikpat kā nekādas informācijas par pārējiem punktiem.

Turklāt trūkst viegli pieejamas statistikas informācijas par ekoloģiski tīru produktu tirgiem, neraugoties uz to, ka šis piegādes ķēdē ir izšķirošais faktors. Par ekoloģiski tīru produktu kopējo tirgus daļu ir jāzina ne tikai tiem, kas lemj par piekļuvi šai informācijai, bet arī ražotājiem ir vajadzīga papildu informācija, lai tie varētu plānot realizācijas stratēģijas. Pašreiz nav oficiālas statistikas par ekoloģiski tīru produktu noietu. Nedaudz statistikas informācijas par bioloģiskās ražošanas apjomiem var iegūt no kontroles iestādēm, bet daudz svarīgākas informācijas par tirdzniecību ar ekoloģiski tīriem produktiem u. tml. neeksistē. Tirdzniecības dati parasti ir iegūstami tikai no valsts statistikas birojiem, bet lielākajā daļā dalībvalstu dati par ekoloģiski tīriem produktiem un tradicionālajiem produktiem nav nošķirti.

Tādēļ ir svarīgi ne tikai pastiprināt attiecīgās informācijas un ekonomisko ziņu iegūšanu ar esošajiem instrumentiem, bet arī izstrādāt saskaņotas metodes papildu oficiālās statistikas iegūšanai par bioloģisko lauksaimniecību, ekoloģiski tīru pārtiku un šādu produktu tirgiem.

3. rīcība

Uzlabot statistikas datu apkopošanu gan par ekoloģiski tīru produktu ražošanu, gan par to tirgu.

Sakarā ar Kopienas statistikas programmu Eiropas Kopienų Statistikų birojs sadarbībā ar dalībvalstīm jau ir uzsācis bioloģiskās lauksaimniecības datu pieejamības un kvalitātes uzlabošanu. Noteikta statistika par “tradicionālo” lauksaimniecību jāpaplašina, lai tiktu apkopota tāda paša veida informācija par ekoloģiski tīriem produktiem, proti, statistiskos klasifikatorus un reģistrus varētu pielāgot tā, lai iegūtu attiecīgo statistikas informāciju.

4. ES POLITIKA BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS JOMĀ

4.1. Bioloģiskā lauksaimniecība saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku

---

Bioloģiskā lauksaimniecība ir svarīgs instruments vides integrācijas un noturīgas attīstības stratēģijā, kas ir galvenie kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) principi.

Bioloģiskie lauksaimnieki pašreiz ir tiesīgi saņemt atbalstu no KLP pirmā pīlāra tiešo maksājumu un cenu atbalsta pasākumu veidā.

Turklāt bioloģiskā lauksaimniecība ir pilnībā iekļauta lauku attīstības politikā, KLP otrajā pīlārā, un tai ir nozīmīga loma labvēlīgas ietekmes uz vidi radīšanā.

Ar 2003. gada KLP reformu centās panākt lauksaimniecības nozares ilgstošu ekonomisko un sociālo dzīvotspēju, nodrošinot drošus, augstas kvalitātes produktus ar videi ļoti draudzīgām metodēm. Tādēļ var cerēt, ka KLP reforma nodrošinās labvēlīgu^{xiii} bāzi bioloģiskās lauksaimniecības turpmākai attīstībai Eiropā.

- Vienreizējā saimniecības maksājuma ieviešana: nošķirts no ražošanas, vienreizējais saimniecības maksājums bioloģiskajiem lauksaimniekiem ļaus audzēt tādus kultūraugus, ko viņi uzskata par savai bioloģiskajai augsecai piemērotākiem, un veikt ekstensīvāku lopkopību, neatsakoties no tiem tiešajiem maksājumiem, kas iepriekš bija saistīti ar noteikta veida kultūraugiem un lauksaimniecības dzīvniekiem.
- Bioloģisko lauksaimnieku iegūtās labās zināšanas un pieredze par to, kā precīzi ievērot standartus, ļaus viņiem daudz ātrāk un efektīvāk pielāgoties jaunajām prasībām par savstarpēju atbilstību, jo īpaši attiecībā uz vides un dzīvnieku labturības standartiem.
- Lielāks finansējums lauku attīstības programmām.
- Arī dzīvnieku labturības un pārtikas kvalitātes standartu ievērošana bioloģiskajā ražošanā bioloģiskajiem lauksaimniekiem atvieglos jauno standartu izpildi (skat. I pielikumu).

Dalībvalstīm ir dažādas izvēles iespējas attiecībā uz reformas īstenošanu, un ietekme uz bioloģisko lauksaimniecību būs atkarīga no tā, kā dalībvalstis reformu īsteno. Piemēram, bioloģisko lauksaimniecību ietekmēs nošķiršanas pakāpe un valsts ietvaru izmantošana, un tādēļ dalībvalstīm, kuras vēlas atbalstīt bioloģisko lauksaimniecību, jāņem vērā tas, kādu ietekmi uz bioloģisko lauksaimniecību atstās jauno noteikumu īstenošana.

Tāpat arī Komisijai, kad tā gatavo paplašinātas ietekmes novērtējumu par grozījumiem tirgus organizācijas noteikumos, ņem vērā dažādo grupu ieinteresēto personu intereses, tostarp priekšlikuma ietekmi uz bioloģisko lauksaimniecību.

Saskaņā ar pirmo pīlāru augļu un dārzeņu kopīgā tirgus organizācija paredz īpašu atbalstu ražotāju organizācijām, ieskaitot tās, kurās ietilpst bioloģiskie lauksaimnieki.

Komisija nodrošina, ka viss saimniecību atbalsts saskan ar PTO noteikumiem par paziņošanu un klasificēšanu. Kopumā par atbalstu saistībā ar ražošanu (“apvienotais atbalsts”) paziņo “dzeltenajā” vai “zilajā” kastē, un tas ir pakļauts samazināšanas saistībām. Nesaistītais atbalsts un maksājumi saskaņā ar vides programmām, kuras atbilst PTO nosacījumiem, pieder pie “zaļās” kastes un ir atbrīvoti no samazināšanas saistībām.

4. rīcība

Ļaut dalībvalstīm palielināt atbalstu, izmantojot ES atbalstu tām ražotāju organizācijām augļu un dārzeņu nozarē, kuras nodarbojas ar bioloģisko ražošanu.

4.2. Lauku attīstība

Lauku attīstības politika, kā noteikts Padomes Regulā (EK) Nr. 1257/1999¹⁴, paredz maksājumus otrā pīlāra ietvaros ar dažādiem pasākumiem, tādēļ kā ieguldījumi lauku saimniecībās (piemēram, vides un dzīvnieku labturības aspektu uzlabojumiem saimniecībās), lauksaimnieku līdzdalība kvalitātes shēmās un veicināšanas pasākumi attiecībā uz šiem produktiem, apmācība, pārstrādes un tirdzniecības pasākumi, kompensācijas maksājumi lauksaimniekiem mazāk labvēlīgos apgabalos, kā arī agrovides pasākumi. Šajā ziņā bioloģisko lauksaimniecību uzskata par lauksaimniecības praksi, kas dod lielāko daļu agrovides labumu, kurus paredz šī regula.

Tomēr šķiet, ka daži no šiem pasākumiem ne vienmēr ir labi zināmi bioloģiskās lauksaimniecības nozarē.

5. rīcība

Komisija izstrādās tiešsaistes pārskatu par visiem ES pasākumiem, kurus bioloģiskās lauksaimniecības nozarē varēs izmantot ražošanas, tirdzniecības un informēšanas jomā.

Visas dalībvalstis, tostarp jaunās dalībvalstis, ir izstrādājušas programmas, kuras var izmantot bioloģiskie lauksaimnieki.

Lai gan lauksaimniekam, nolemjot uzsākt bioloģisko lauksaimniecību, vissvarīgākais faktors, iespējams, ir tirgus perspektīva, empīriskie dati^{xiv} rāda, ka šīs prakses izplatība tiek vairāk veicināta tad, ja liels uzsvars uz bioloģisko lauksaimniecību tiek likts reģionālās un valsts lauku attīstības programmās.

Pirms šā rīcības plāna tapšanas tika detalizēti apspriesti vairāki galvenie lauku attīstības jautājumi saistībā ar bioloģisko lauksaimniecību.

4.2.1. Subsidiaritāte

Lauku attīstības programmu izstrādē piemēro subsidiaritātes principu, un dalībvalstu vai reģionu ziņā ir noteikt prioritātes un izvēlēties piemērotus pasākumus. Vienīgais izņēmums šim fakultatīvajam raksturam attiecas uz agrovidi, kas jāpiedāvā visā dalībvalstu teritorijā saskaņā ar to konkrētām vajadzībām.

4.2.2. Bioloģiskajai lauksaimniecībai raksturīgi pasākumi

Apspriežu kārtas laikā vairākas ieinteresētās personas izteica priekšlikumu, ka lauku attīstības regulā jāiekļauj atsevišķa nodaļa, kas veltīta bioloģiskajai lauksaimniecībai. Tomēr pasākumu komplekss, kas paredzēts regulā par lauku attīstību, jau aptver gandrīz visus bioloģiskās ražošanas aspektus atbilstoši dažādiem kritērijiem, un dalībvalstu ziņā ir noteikt prioritātes un ieviest saskaņotu pasākumu kopumu, piemēram, lai nodrošinātu, ka bioloģiskajiem

---

¹⁴ Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EK) Nr. 1257/1999 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai, kā arī par dažu regulu grozīšanu un atcelšanu (*OJ L 160, 26.6.1999, p. 80*).

---

lauksaimniekiem ir tādas pašas iespējas saņemt ieguldījumu atbalstu kā tradicionālajiem lauksaimniekiem.

Šā iemesla dēļ īpaša nodaļa par bioloģisko lauksaimniecību būtu ne visai lietderīga.

4.2.3. Sakaņotas programmas

Lauku attīstības programmās uzsvars parasti tiek likts uz agrovides pasākumiem un ieguldījumiem saimniecībās.

Tomēr pastāv uzskats, ka uz piedāvājumu orientēts atbalsts jāpapildina ar atbalsta stratēģijām, kas orientētas uz pieprasījumu. Pieprasījumu pēc ekoloģiski tīriem produktiem var papildus veicināt, izmantojot jaunās iespējas, kas paredzētas lauku attīstības regulas nodaļā par pārtikas kvalitāti, kā arī izmantojot jau esošās iespējas realizēt un pārstrādāt ekoloģiski tīrus produktus. Vēl citi veidi, kā veicināt ekoloģiski tīru produktu noietu, ir izveidot saiknes ar tradicionālajiem produktiem un/vai lauku tūrismu.

Papildus noieta veicināšanas darbībām nodaļa par “pārtikas kvalitāti” paredz, ka lauksaimnieki jāmudina piedalīties kvalitātes shēmās. Būs pieejams pagaidu atbalsts, lai palīdzētu viņiem iesaistīties un līdzdarboties ES līmenī apstiprinātās shēmās (ieskaitot bioloģisko lauksaimniecību, cilmes vietas nosaukumus un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, tradicionālās īpatnības un noteiktā reģionā ražotus kvalitatīvus vīnus) un valsts līmenī apstiprinātās shēmās. Var atbalstīt arī ražotāju grupu veiktās šo produktu veicināšanas darbības.

4.2.4. Īpašu jautājumu akcentēšana agrovides programmās

Dalībvalstis var izmantot agrovides pasākumu lielo elastību, lai panāktu daudzējādo labvēlīgo ietekmi uz vidi.

Agrovides programmu ir iespējams izmantot, lai atbalstītu konkrētu ieceri. Piemēram, varētu paredzēt stimulu visas saimniecības pārveidei uz bioloģisko lauksaimniecību, lai panāktu optimālu ietekmi uz vidi un dzīvnieku labturību.

Otra iespēja ir dot priekšroku bioloģiskajai lauksaimniecībai noteiktās zonās, piemēram, dzeramā ūdens zonās vai citās augsta vides riska zonās, ņemot vērā bioloģiskās lauksaimniecības pozitīvo ietekmi uz vidi (skat. 1.3. iedaļu).

Dažās dalībvalstīs agrovides programmas attiecas tikai uz pārveides periodu, bet bieži vien ir būtiski piešķirt lauksaimniekiem atbalstu arī pēc pārveides, lai saglabātu labvēlīgo ietekmi uz vidi un dabas aizsardzību ilgākā laika periodā.

4.2.5. Popularizējoša rakstura pasākumi

Popularizējoša rakstura pasākumiem (vai konsultatīviem pakalpojumiem) ir bijusi svarīga loma pētījumu rezultātu izmantošanā lauksaimniecības praksē, un ideālā variantā tiem jābūt par saikni starp praksi un pētniecību. Bioloģiskie lauksaimnieki šajā ziņā var spēlēt izšķirošu lomu, apvienojot savus resursus vai piedaloties konsultatīvos pakalpojumos vai popularizējoša rakstura pasākumos, atverot paši savas saimniecības un daloties pieredzē ar tradicionālajiem lauksaimniekiem, kuri varētu būt ieinteresēti pārorientēties uz bioloģisko lauksaimniecību.

Izšķirošais jautājums bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai ir konsultatīvo pakalpojumu uzlabošana. Dalībvalstīm jau ir iespējams atbalstīt konsultatīvu struktūru dibināšanu un konsultatīvu pasākumu ieviešanu, kas paredzēti lauksaimniekiem, kuriem ES šobrīd piedāvā līdzfinansējumu (3. nodaļa regulā par lauku attīstību). Šī ir joma, kurā dalībvalstīm, un jo īpaši jaunajām dalībvalstīm, savās pašreizējās sistēmās priekšroka jādod apmācībai un izglītošanai par vidi draudzīgiem apsaimniekošanas veidiem, tādiem kā bioloģiskā lauksaimniecība. Šajā sakarā varētu apsvērt arī lauksaimnieku apmācību un konsultēšanu ar mērķi izveidot vietējas piegādes ķēdes un sektorus ar īpašiem ekoloģiski tīru produktu noieta veicināšanas pasākumiem.

Nākamais aspekts ir “zināšanu sistēma bioloģiskajā lauksaimniecībā”, kas rūpīgi jāpārdomā, lai attīstītu zinātnisko izpēti un tehnisko nodrošinājumu bioloģiskās lauksaimniecības jomā. Arod mācību standarta programmās varētu būt iekļauta informācija par bioloģisko lauksaimniecību un ekoloģiski tīriem produktiem, un varētu piedāvāt speciālu mācību kursu. Tādi atbalsta pasākumi jau tiek piedāvāti lauku attīstības ietvaros.

6. rīcība

Komisija stingri iesaka dalībvalstīm pilnībā izmantot instrumentus, ko bioloģiskās lauksaimniecības atbalstam piedāvā to lauku attīstības programmas, piemēram, izstrādājot valsts vai reģionālu rīcības plānus, akcentējot šo:

- pieprasījuma veicināšanu, izmantojot jaunās kvalitātes shēmas;
- darbības, kuras veic, lai saglabātu labvēlīgo ietekmi uz vidi un dabas aizsardzību ilgā laika periodā;
- bioloģiskajiem lauksaimniekiem paredzētu stimulu ieviešanu, lai tie pārveidotu savas saimniecības pilnībā, nevis daļēji;
- bioloģiskajiem lauksaimniekiem tādas pašas iespējas saņemt ieguldījumu atbalstu kā tradicionālajiem lauksaimniekiem;
- ražotājiem paredzētu stimulu ieviešanu, lai sekmētu izplatīšanu un tirdzniecību, integrējot ražošanas ķēdi, pamatojoties uz (līguma) noteikumiem starp tirgus dalībniekiem.
- atbalstu popularizējoša rakstura pasākumus;
- apmācību un izglītību visiem uzņēmējiem bioloģiskajā lauksaimniecībā ražošanas, pārstrādes un tirdzniecības jomā;
- noteikt par mērķi to, ka bioloģiskajai lauksaimniecībai jābūt vēlamajam apsaimniekošanas veidam augsta vides riska zonās (nelokalizējot bioloģisko lauksaimniecību tikai šajās zonās).

Komisija pašreiz izvērtē dokumentus, kas saistīti ar lauku attīstības programmu. Viens no šīs izvērtēšanas jautājumiem ir ietekme uz bioloģisko lauksaimniecību. No esošajām programmām gūtā pieredze ļaus izveidot jaunu regulējumu lauku attīstībai, sākot no 2006. gada.

4.3. Zinātniskā izpēte

Lai sekmētu bioloģiskās lauksaimniecības nozares attīstību, kā arī lai palielinātu tās ražošanas jaudu, ir vajadzīga jauna informācija un galvenokārt jauni tehniskie paņēmieni. Tādēļ jebkurā politikā, kuras mērķis ir attīstīt bioloģiskās lauksaimniecības nozari, ir svarīgi lauksaimniekiem nodrošināt vieglu pieeju informācijai par bioloģiskās lauksaimniecības metodēm. Ekoloģiski tīras pārtikas un bioloģiskās lauksaimniecības nozare ir ļoti dinamiska ar strauju izaugsmi un nepārtrauktu attīstību, kas jāatbalsta ar efektīvu informācijas apmaiņu par jauniem tehniskajiem paņēmieniem. Tādēļ apmācība un zinātniskā izpēte ir būtiska visos līmeņos, no pētniecības programmu ieviešanas universitātēs vai citās pētniecības struktūrās līdz apmācībai saimniecībā, lai lauksaimniekiem tiktu nodoti piemēroti tehniskie paņēmieni. Dažās dalībvalstīs pētniecības rezultāti jau tiek izmantoti lauksaimniecības praksē, pateicoties ciešai sadarbībai starp konsultatīvajiem dienestiem un lauksaimniekiem. Tomēr sadarbība šajā jomā jāuzlabo pārējās dalībvalstīs un dalībvalstīm savā starpā.

Ekoloģiski tīri produkti parasti pārdošanā nonāk pēc minimālas pārstrādes. Mūsdienās ir skaidrs tas, ka patērētāji, kuri pērk ekoloģiski tīrus produktus, vēlētos šos produktus redzēt arī pārstrādātā veidā, un visiem vai gandrīz visiem pārtikas produktiem jābūt pieejamiem arī ekoloģiski tīrā formā. Tomēr tas var sagādāt problēmas pārstrādātājiem, jo ekoloģiski tīros produktos ir pieļaujamas tikai nedaudzas piedevas. Tādēļ pārstrādātājiem būs jāizstrādā jaunas pārstrādes metodes, lai atsevišķiem produktiem saglabātu to struktūru, krāsu, uzglabāšanas īpašības utt. Pretstatā bioloģiskajiem lauksaimniekiem pārstrādes uzņēmumi gan pārstrādes, gan izplatīšanas jomā bieži strādā veinlaikus ar tradicionāli ražotiem un ekoloģiski tīriem produktiem. Rezultātā pārstrādātājiem jārēķinās ar prāviem izdevumiem, lai nošķirtu šīs divas pārtikas ķēdes. Tādēļ tā ir viena joma, kur pārstrādes rūpniecībai ir vajadzīga turpmāka zinātniskā izpēte, lai izstrādātu atsevišķas pārstrādes ķēdes ekoloģiski tīriem produktiem.

Sestajā pamatprogrammā (PP6¹⁵) nav speciālas “lauksaimniecības” prioritātes, bet pētniecības temati ekoloģiski tīras pārtikas un bioloģiskās lauksaimniecības jomā ir (pārsvarā) atrodamī 5. svarīgajā tēmā “Pārtikas kvalitāte un nekaitīgums”), 6. svarīgajā tēmā “Noturīga attīstība, globālās izmaiņas un ekosistēmas”, 5. tēmā “noturīgas zemes apsaimniekošanas stratēģijas, ieskaitot piekrastes zonas, lauksaimniecības zemi un mežu” un programmā “Stratēģijas zinātniskais atbalsts”, kur pēc atklātiem un speciāliem uzaicinājumiem var iesniegt priekšlikumus par dažāda veida zinātniskās izpētes pasākumiem.

Jaunattīstības valstu pētniecības iestādes var piedalīties ES pētniecības programmās. Tomēr to līdzdalība papildus jāatbalsta, dažādajās darba programmās iekļaujot jaunattīstības valstīm būtiskus jautājumus.

Bioloģiskās lauksaimniecības projektu saraksts, kurus finansē saskaņā ar PP5 un PP6, ir pieejams šādā interneta adresē:

http://europa.eu.int/comm/research/agriculture/research_themes/organic_farming.html.

Zinātniski pētniecisko darbu, atbalstot politikas izstrādi, ko finansē saskaņā ar pamatprogrammām, veic arī Kopīgais pētniecības centrs (KPC). KPC ir noteicis trīs izpētes pamatjomas, no kurām divas ir ārkārtīgi būtiskas bioloģiskajai lauksaimniecībai: “Pārtika, ķīmikālijas un veselība”, “Vide un ilgtspējība”. Zinātnisko izpēti šajās jomās var veikt vienā vai vairākos KPC institūtos. KPC arī pēta iespēju, kā nodrošināt labāku autentiskuma pārbaudi (vienotu metožu apstiprināšana u.tml.). Šobrīd tiek izstrādāti vairāki projekti, kas saistīti ar bioloģisko lauksaimniecību.

---

¹⁵ Sestā pamatprogramma (no 2002. līdz 2006. gadam). ES Pētniecības un tehnoloģiju attīstības pamatprogramma ir svarīgs instruments, ar ko tiek atbalstīta Eiropas Pētniecības telpas radīšana.

---

7. rīcība

Pastiprināt bioloģiskās lauksaimniecības un ražošanas metožu pētniecību.

5. STANDARTI UN PĀRBAUDE — INTEGRITĀTES SAGLABĀŠANA

Pēc savas būtības esot precīzi aprakstīta ražošanas sistēma, kuras rezultātā tiek iegūti produkti ar augstāku cenu, bioloģiskā lauksaimniecība nevar pastāvēt bez pieņemtiem ražošanas standartiem un uzticamām kontrolēm visā ražošanas ķēdē. Ar šiem diviem elementiem tiek veidota patērētāju uzticība ekoloģiski tīriem produktiem.

5.1. Pašreizējais tiesiskais regulējums

1991. gadā pieņemdamā Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91, Padome radīja Kopienas regulējumu, sīki paredzot prasības lauksaimniecības vai pārtikas produktiem, uz kuriem ir norādītas bioloģiskās ražošanas metodes. Šī regula, pirmām kārtām, ir regula par marķēšanu, ar ko paredzēts regulēt ekoloģiski tīru produktu iekšējo tirgu, bet tajā ir arī aprakstīti bioloģiskās ražošanas standarti, kā arī pārbaudes un uzraudzības prasības.

Tā kā regula attiecas faktiski uz visiem lauksaimniecības produktiem un uz visiem primārās pārtikas ražošanas un pārtikas pārstrādes aspektiem, tā skar ļoti plašu jautājumu loku. Kad 1991. gadā šī regula tika radīta, tajā lielā mērā bija ņemti vērā esošie privātās ražošanas noteikumi. Tajā laikā valsts tiesību akti bija izstrādāti tikai dažās dalībvalstīs.

Lai gan sākotnējā regula bija relatīvi īsa un attiecās tikai uz augkopību, 1999. gadā to ievērojami paplašināja, relatīvi detalizētā veidā iekļaujot arī dzīvnieku audzēšanu. Šī detalizētā pieeja ir izskaidrojama ar to, ka dzīvnieku audzēšanas sistēmas ļoti atšķiras visā Eiropas Savienībā un ka trūkst vienprātības esošajos privātajos noteikumos.

Kā Padomes regula, šis tiesību akts ir tieši piemērojams visās dalībvalstīs. Tomēr atsevišķos gadījumos dalībvalstīm ir dota zināma brīvība. Viens tāds gadījums ir piedevu un pārstrādes palīg līdzekļu izmantošana ekoloģiski tīros dzīvnieku izcelsmes produktos, par ko vēl tiek izstrādāti saskaņoti noteikumi. Otrs izņēmums ir vairākas tehniskās prasības, galvenokārt dzīvnieku audzēšanas jomā.

Ir viens sarežģītums, ka lielākajā daļā dalībvalstu ar šo regulu nav pilnībā aizstāti ne privātie standarti, ne arī attiecīgie privātie zīmogi un logotipi. Dažās no šīm programmām regula ir izmantota par pamatu, turpretim citās programmās ir ieviestas dažas papildu prasības, kas uzņēmējiem uzliek stingrākas vai detalizētākas saistības.

5.2. Reglamentējošā koncepcija

Lai gan regulā ir precīzi noteikts, ko drīkst un ko nedrīkst marķēt kā “ekoloģiski tīru”, pašas bioloģiskās lauksaimniecības pamatprincipi nav skaidri definēti.

Ja tiktu pienācīgi noteikti bioloģiskās lauksaimniecības mērķi un pamatprincipi, tas nostiprinātu šo regulu kā tādu, kas nosaka ne tikai ekoloģiski tīru produktu marķēšanu, bet arī ražošanas metodes pamatprincipus. Sagaidāms, ka ar pamatprincipu noteikšanu tiks veicināta pārredzamība un palielināta patērētāju uzticība, un tas ļaus skaidrāk saprast sabiedriskos ieguvumus. Tajā pašā laikā, noformulējot pasākumu mērķi un nevis līdzekļus, ar kuriem šo mērķi sasniegt, tiek ieviesta zināma elastība, kas ļauj šo mērķu sasniegšanai atrast reģionālus

---

risinājumus, balstoties uz vislabāko vietējo praksi. Tas dažās regulas daļās ļaus samazināt precizējumus, kas savukārt veicinās turpmāku standartu saskaņošanu.

Bez tam, skaidra bioloģiskās lauksaimniecības pamatprincipu definīcija arī palīdzēs noteikt to, cik šie standarti ir līdzvērtīgi ražošanas standartiem trešās valstīs, kurām dabiski ir jāņem vērā to ļoti atšķirīgie klimatiskie un vietējās lauksaimniecības apstākļi.

Visbeidzot, tas palīdzēs labāk saprast šo sistēmu un līdz ar to vairo patērētāju uzticību.

8. rīcība

Padarīt regulu pārredzamāku, nosakot bioloģiskās lauksaimniecības pamatprincipus.

Regulas izstrādei daudzos aspektos ir bijusi evolucionāra pieeja, kas atvieglo bioloģiskās lauksaimniecības pakāpenisku attīstību. Tā kā 1991. gadā bioloģiskie lauksaimnieki bija ļoti mazā skaitā, viņiem bija neiespējami atrast visus nepieciešamos elementus, lai iegūtu ekoloģiski tīrus produktus, proti, sēklas, sastāvdaļas pārstrādes produktiem, lopbarību, jaunus dzīvniekus. Šā iemesla dēļ tiesību aktos paredzēja atkāpi un ļāva izmantot noteiktus nebioloģiski iegūtus elementus, bet vienlaikus mēģināja to izmantošanu ierobežot un paredzēja laika gaitā vēl vairāk mazināt šos atbrīvojums, kad to pieļaus bioloģiskās lauksaimniecības nozares attīstība. Tas daudzos gadījumos ir izrādījies ļoti grūts uzdevums. Tā kā bioloģiskās lauksaimniecības attīstība dalībvalstu starpā stipri atšķiras, ļoti grūti ir vienoties par piemērotu tempu, kādā šie atbrīvojumi jāsamazina visās dalībvalstīs.

Izmantojot evolucionāro pieeju, regulā par bioloģisku dzīvnieku audzēšanu, kad to pieņēma 1999. gadā, iekļāva vairākus pārejas noteikumus, piemēram, iespēju izmantot līdz pat 20 % tradicionāli ražotas lopbarības un pieņemt tradicionāli audzētus dzīvniekus saimniecībā, lai tur mainītu to audzēšanas metodi. Šie pārejas noteikumi ir sekmējuši bioloģiskās lauksaimniecības nozares attīstību visās ES daļās. Dažos gadījumos pārejas laiks beidzās 2003. gadā, turpretim citos tas turpināsies līdz 2005. vai 2010. gadam.

Komisija uzskata, ka, lai saglabātu bioloģiskās lauksaimniecības integritāti, šie pārejas laiki nav jāpagarina.

9. rīcība

Nodrošināt bioloģiskās lauksaimniecības integritāti, pastiprinot standartus un paturot spēkā paredzētos pārejas laiku beigu datumus.

5.3. Bioloģiskās ražošanas standartu darbības joma

Regula, kāda tā ir spēkā tagad, attiecas uz visiem lauksaimniecības un pārtikas produktiem, izņemot vīnu, zivis un citus akvakultūras produktus.

Šobrīd vīns (vīna ražošanas process) nav iekļauts regulas darbības jomā. No bioloģiski audzētām vīnogām ražots vīns līdz šim nav pārdots kā bioloģiski ražots vīns, bet tikai kā vīns, kas iegūts no bioloģiski audzētām vīnogām. Tas nozīmē, ka patērētāji, kuri šos vīnus pērk, varētu tikt maldināti par vīna ražošanas procesā izmantotajām piedevām. Ražotāji un patērētāji vēlas, lai šāda vīna ražošanas standarti būtu vieglāk identificējami un labāk saskaņoti bioloģiskās lauksaimniecības principu ziņā.

Attiecībā uz dzīvu dzīvnieku audzēšanu ir jāvienkāršo un jāsaskaņo zootehnikas noteikumi un jānovērtē bioloģiskās lauksaimniecības ietekme uz dzīvnieku labturību, lai vēl vairāk uzlabotu dzīvnieku labturības standartus šajā sakarā. Jāpabeidz darbs, kas uzsākts, lai izveidotu sarakstu ar dzīvnieku izcelsmes pārstrādes produktos atļautajām piedevām un šo produktu pārstrādes palīg līdzekļiem. Nesen ir arī saņemts pieprasījums par to, lai Kopienas bioloģiskās ražošanas noteikumos tiktu iekļautas saimniecībā audzētas zivis un citi akvakultūras produkti.

Raugoties tālāk nākotnē, jāizstrādā dzīvnieku labturības standarti bioloģiskajā lauksaimniecībā. Iespējams, ka pamatprincipi būs vēl vairāk jāpaplašina, lai ietvertu tādus jaunus aspektus kā ainava un dabas aizsardzība, bioloģiskā daudzveidība un enerģijas patēriņa kritēriji, darba standarti un godīgas tirdzniecības principi, kā arī nepārtikas lauksaimniecības produkti, tādi kā tekstilpreces, puķes un citi dekoratīvie augi. Apsverot šādus jaunus aspektus, jāņem vērā to ietekme uz tirdzniecību, tostarp iespējas jaunattīstības valstīm eksportēt savus ekoloģiski tīros produktus uz Kopienas tirgu.

10. rīcība

Pilnīgot un vēl vairāk saskaņot standartus bioloģiskajā lauksaimniecībā šādi:

- izveidojot atļauto piedevu un pārstrādes palīg līdzekļu sarakstu attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes pārstrādes produktiem;
- apsverot, vai nav jāievieš īpaši standarti bioloģiski iegūtiem vīniem;
- uzlabojot dzīvnieku labturības standartus;
- apsverot vajadzību darbības jomā iekļaut arī citas jomas, kā, piemēram, akvakultūru;
- apsverot vajadzību uzlabot standartus, kas attiecas uz vidi (enerģijas patēriņš, bioloģiskā daudzveidība, ainava un citas jomas).

5.4. Labāki instrumenti standartu noteikšanai

Šobrīd šo ES regulu var grozīt Padome vai Komisija saskaņā ar regulas 14. pantā paredzēto procedūru (pastāvīgā komiteja ar ekspertiem no dalībvalstu iestādēm).

Jaunu vielu novērtēšana un noteikumu izstrādāšana jauniem ražošanas apgabaliem ir sarežģīti un laikietilpīgi uzdevumi, kas dažos gadījumos prasa augstu specializācijas līmeni. Jāpārskata un jāpilnveido kritēriji, saskaņā ar kuriem novērtējamas šīs vielas.

Uzskata, ka šo darbu var racionalizēt, izveidojot ekspertu grupu, kas sniedz neatkarīgas, kompetentas un pārredzamas konsultācijas šajos jautājumos visiem Komisijas ģenerāldirektorātiem un pastāvīgajai komitejai.

Šīs grupas sastāvā jābūt zinātniekiem un citiem ekspertiem. Grupai jāiesniedz konsultatīvs atzinums, kura izstrādē ņemti vērā esošie Kopienas politikas mērķi, kā arī bioloģiskās lauksaimniecības principi un patērētāju cerības. Šīs grupas loma un kompetence neierobežo Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes kompetenci¹⁶.

11. rīcība

---

¹⁶ Šīs grupas izveidei par pamatu var noderēt Saskaņotā zinātniskās izpētes pasākuma attiecībā uz bioloģiskā ieguldījuma novērtējumu (QLK5-CT-2002-02565) rezultāti.

5.5. Ģenētiski modificētie organismi (GMO)

Bioloģiskajā lauksaimniecībā nedrīkst izmantot ģenētiski modificētus organismus un/vai produktus, kas iegūti no tādiem organismiem (izņemot veterinārās zāles)¹⁷.

Lauksaimniecības sistēmās bez ģenētiskās modifikācijas nevar pilnībā izslēgt ģenētiski modificētu kultūraugu klātbūtni kultivēšanas, ražas novākšanas, pārvadāšanas, uzglabāšanas un pārstrādes laikā. Galvenie ĢMO piejaukuma avoti ir sēklu piemaisījumi, svešappute, pašizsējas augi un ražas novākšanas – uzglabāšanas prakse.

Komisija 2003. gada 23. jūlijā ir pieņēmusi ieteikumus¹⁸ pamatnostādnēm par ģenētiski modificētu organismu, tradicionālās lauksaimniecības un bioloģiskās lauksaimniecības līdzāspastāvēšanu. Ieteikumā ir sniegts vispārēju principu un elementu saraksts nacionālo stratēģiju un paraugpraksi izveidei, kā arī indikatīvs katalogs ar pasākumiem, kurus var izmantot, lai samazinātu vai novērstu ģenētiski modificēto nejašu sajaukšanos ar ģenētiski nemodificētajiem kultūraugiem.

Saskaņā ar ieteikumu jebkuras nacionālas pieejas pamatā papildus vispārējam proporcionalitātes principam jābūt arī šādiem principiem:

- tai jābūt izstrādātai pārredzamā veidā, balstoties uz zinātniskajiem datiem un sadarbībā ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām;
- tai jāgarantē taisnīgs līdzsvars starp visu veidu ražošanā iesaistīto lauksaimnieku interesēm.
- tai jāattiecas uz tiesiskajām marķēšanas robežvērtībām un tīrības standartiem ģenētiski modificētai pārtikai, lopbarībai un sēklai;
- tai jāievēro kultūraugu specifika, jo dažādiem kultūraugiem ir ļoti atšķirīgs piejaukuma risks;
- priekšroka jādod saimniecības līmeņa vadības pasākumiem un pasākumiem, kuru mērķis ir koordinācija starp kaimiņu saimniecībām;
- ja var pierādīt, ka ar saimniecības līmeņa pasākumiem nevar nodrošināt līdzāspastāvēšanu, tad atkarībā no katra kultūraugu veida atsevišķi varētu apsvērt reģionālus pasākumus;
- jauna ražošanas veida (piemēram, ĢMO) ieviešanas fāzē reģionā lauksaimniekiem, kuri to ievieš, jānes atbildība par to pasākumu īstenošanu, kas vajadzīgi, lai ierobežotu piejaukumu.

Ieteikumā ir arī dots padoms dalībvalstīm pārbaudīt savus likumus par civiltiesisko atbildību, lai konstatētu, vai esošie valsts likumi piedāvā pietiekami daudz iespēju šajā sakarā.

¹⁷ Padomes (1991. gada 24. jūnija Regulas (EEK) Nr. 2092/91 par bioloģisko lauksaimniecību 6. pants.

¹⁸ Komisijas 2003. gada 23. jūlija Ieteikums par pamatnostādnēm par nacionālo stratēģiju un paraugpraksi izveidei, lai nodrošinātu ģenētiski modificētu kultūraugu, tradicionālās lauksaimniecības un bioloģiskās lauksaimniecības līdzāspastāvēšanu (*OJ L 189, 27.7.2003, p. 36*).

Komisija uzskata, ka ir lietderīgi ieviest noteikumus, kuri atspoguļo nesenās izmaiņas Kopienas likumā par ģenētiski modificētu pārtiku un lopbarību, kā arī izsekojamību un marķēšanu (Regulas (EK) Nr. 1829/2003¹⁹ un 1830/2003²⁰). Šiem noteikumiem jābūt saprotamiem un vienkāršiem, lai patērētājiem nerastos neskaidrības.

Saskaņā ar šobrīd spēkā esošajiem tiesību aktiem nav izslēgta iespēja, ka ekoloģiski tīri produkti piejaukuma rezultātā, kā aprakstīts iepriekš, var saturēt ĢMO virs marķēšanas robežvērtības, lai arī bioloģiskās ražošanas procesā ĢMO tiešā veidā nav izmantoti. Lai izslēgtu šo iespēju, ir izteikts priekšlikums ieviest Regulā (EEK) Nr. 2092/91 precīzi formulētu noteikumu, ka produktus, kuri saskaņā ar marķējumu satur ĢMO, nevar pārdot kā ekoloģiski tīrus.

Tajā pašā laikā Regula (EEK) Nr. 2092/91 ir jāgroza, lai precizētu tiesisko situāciju tādu ražošanas resursu (lopbarības, piedevu u.tml.) izmantošanas ziņā, kuras varētu saturēt ĢMO vai būt ražotas, izmantojot ĢMO. Šajā sakarā sēklas, ko izmanto bioloģiskajā lauksaimniecībā, jāaplūko atsevišķi no citām ekoloģiski tīrām izejvielām, ņemot vērā to, ka pašreiz tiek izstrādātas vispārējās marķēšanas robežvērtības nejausiai ģenētiski modificētu sēklu klātbūtnei ģenētiski nemodificētu sēklu partijās.

Nosakot īpašas (stingrākas) robežvērtības ražošanas resursiem, izņemot sēklas, kuras izmanto bioloģiskajā lauksaimniecībā, varētu tikt apgrūtināts darbs bioloģiskajiem ražotājiem, kam jāgarantē šo robežvērtību ievērošana. Tādēļ Regulā (EEK) Nr. 2092/91 jāprecizē, ka, ja izejvielu sastāvā esošās ĢMO zīmes pārsniedz Regulās (EK) Nr. 1829/2003 un 1830/2003 paredzētās marķēšanas robežvērtības, tādas izejvielas nedrīkst izmantot bioloģiskajā lauksaimniecībā. Tas nozīmē, ka pielaižu robežvērtībām attiecībā uz ĢMO nejausī klātbūtni produktos (izņemot sēklas), kurus izmanto bioloģiskajā lauksaimniecībā, jāatbilst vispārējām marķēšanas robežvērtībām.

Iepriekšminētā ieteikuma 2.2.3. punktā attiecībā uz sēklu ir teikts, ka *“ar regulu par bioloģisko lauksaimniecību ir absolūti aizliegts ekoloģiski tīru produktu ražošanā izmantot ĢMO. Tādējādi nedrīkst izmantot vielas, ieskaitot sēklas, kuras saskaņā ar marķējumu satur ĢMO. Taču var izmantot sēklu partijas, kurās ģenētiski modificētas sēklas ir tādā daudzumā, kas nepārsniedz sēklām paredzētās robežvērtības (kuru marķējumā nav obligāti jāuzrāda šo ĢMO klātbūtne). Regula par bioloģisko lauksaimniecību ļauj noteikt īpašu robežvērtību tehniski neizbēgamai ĢMO klātbūtnei, bet tāda robežvērtība nav noteikta. Tā kā nekādas īpašas robežvērtības nav, piemēro vispārējās robežvērtības.”*

Tā kā vēl nav ieviestas vispārējās robežvērtības sēklai, Komisija vēl apsver jautājumu pieņemt lēmumu par to, vai jānosaka īpašas robežvērtības sēklai, ko izmanto bioloģiskajā lauksaimniecībā, un kādā apjomā.

12. rīcība

Padomes Regulā (EEK) Nr. 2092/91 iekļaut noteikumus, lai precizētu, ka

---

¹⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 22. septembra Regula (EK) Nr. 1829/2003 par ģenētiski modificētu pārtiku un dzīvnieku barību (OJ L 268, 18.10.2003, p. 1).

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 22. septembra Regula (EK) Nr. 1830/2003, kas attiecas uz ģenētiski modificētu organismu izsekojamību un marķēšanu, kā arī no ģenētiski modificētiem organismiem ražotu pārtikas un lopbarības produktu izsekojamību, un ar ko groza Direktīvu 2001/18/EK (OJ L 268, 18.10.2003, p. 24).

- produktus, kas saskaņā ar marķējumu satur ĢMO, nevar marķēt kā ekoloģiski tīrus;
- vispārējās marķēšanas robežvērtības atbilst robežvērtībām, kas piemērojamas nejaušai ĢMO klātbūtnei produktos (izņemot sēklas), kurus izmanto bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Komisija vēl apsver jautājumu pieņemt lēmumu par to, vai jānosaka īpašas robežvērtības sēklai, ko izmanto bioloģiskajā lauksaimniecībā, un kādā apjomā.

5.6. Pārbaudes sistēmas

ES regula par bioloģisko lauksaimniecību uzliek dalībvalstīm par pienākumu izveidot un vadīt efektīvu pārbaudes sistēmu bioloģiskajā lauksaimniecībā. Regulā ir norādīti vairāki principi un minimālās prasības, kas šajā pārbaudes sistēmā jāievēro. Dalībvalstis var nozīmēt kontroles institūcijas un/vai apstiprināt privātas kontroles iestādes, kas veic pārbaudes.

Pārbaudes sistēma darbojas četrās dažādās darbības jomās.

1. Uzņēmēju (lauksaimnieku, pārstrādātāju un citu) pārbaude (un sertifikācija²¹). Privātas kontroles iestādes un atbildīgās kontroles iestādes veic uzņēmēju pārbaudes. Sīki izstrādātas minimālās prasības šīm pārbaudēm ir paredzētas regulas III pielikumā.

2. Kontroles iestāžu akreditācija. Privātām kontroles iestādēm jāievēro *EN45011*²² standarta prasības, bet oficiāla akreditācija attiecībā uz šo standartu nav nepieciešama. Dalībvalstis atbild par šīs prasības izpildes nodrošināšanu.

3. Kontroles iestāžu pārraudzība. Dalībvalstīm jāapstiprina privātas kontroles iestādes un jāpārrauga to veiktie pārbaudes pasākumi.

4. Dalībvalstu pārbaudes sistēmu novērtēšana. No 1999. līdz 2001. gadam Komisija veica pirmo pārbaudes sistēmu novērtēšanu vairākās dalībvalstīs.

Pašreizējā pārbaudes sistēma vairumā gadījumu ir ļoti efektīva. Pateicoties gūtajai pieredzei, pārbaudes prasībās jau ir izdarīti vairāki grozījumi, no kuriem svarīgākais ir nesen regulā par bioloģisko lauksaimniecību ieviestais uz risku orientētas pārbaudes metodes princips. Nākotnē šo pārbaudes sistēmu vēl var padarīt efektīvāku katrā no četrām darbības jomām.

Papildus īpašajām prasībām, kuras izklāstītas ES regulā par bioloģisko lauksaimniecību, ekoloģiski tīras pārtikas ražošana ir pakļauta vispārējām pārtikas pārbaudes prasībām, kuras iekļautas Padomes un Parlamenta 2004. gadā pieņemtajā regulā par oficiālo pārtikas un lopbarības kontroli²³. Šī regula paredz noteikumus, kuri jāievēro par oficiālām kontrolēm atbildīgajām kompetentajām iestādēm, un nosaka Komisijas uzdevumus šo kontroļu organizēšanā. Tajā ir ietverts viss pasākumu loks, uz ko attiecas lopbarības un pārtikas aprites tiesību akti, ieskaitot dzīvnieku veselību un labturību, pārtikas kvalitāti un marķēšanu.

5.6.1. Uzņēmēju pārbaude

²¹ Ar sertifikāciju saprot to, ka kontroles iestāde, pamatojoties uz tās veiktajiem pārbaudes pasākumiem, paziņo, ka attiecīgā uzņēmēja ražotos produktus var marķēt ar ekoloģiski tīru produktu etiķeti. ES regulā sertifikācija paredzēta kā daļa no pārbaudes.

²² Vispārīgās prasības iestādēm, kurās piemēro sertifikācijas sistēmas.

²³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regula (EK) Nr. 882/2004 par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem (*OJ L 165, 30.4.2004, p. 1*).

Regulā par bioloģisko lauksaimniecību nav izšķirti lieli un mazi ražotāji, kam neatkarīgi no lieluma ir vajadzīga identiska pārbaude. Kontroles iestādes var brīvi paaugstināt pārbaudes līmeni lieliem uzņēmējiem, bet pazemināt to var tikai līdz noteiktam līmeni, pat ja uzņēmums ir ļoti mazs. Tā kā ir noteikts tāds pārbaudes līmenis, kas atbilst vidēja apjoma ražotājam, var iznākt tā, ka mazi ražotāji tiek nevajadzīgi pārbaudīti vai, vēl ļaunāk, ka līdzekļi tiek iztērēti uz zema riska, nevis augstāka riska ražotājiem. Tādēļ prātīgāk ir paralēli uz risku orientētās pieejas ieviešanai juridiskajā pamatā racionalizēt īstenošanas noteikumus par pārbaudes prasībām, ievērojot uz risku orientēto pieeju.

Arī līdzšinējie krāpšanas gadījumi rāda, ka ļoti lietderīgi ir savstarpēji pārbaudīt ražotājus un tirgotājus, kuri strādā ar vienu un to pašu produktu plūsmu. Šādas metodes ir pamatīgāk jāiestrādā pārbaudes prasībās.

13. rīcība

Uzlabot kontroles iestāžu un institūciju darbības rezultātus, ieviešot uz risku orientētu pieeju, saskaņā ar kuru uzmanība tiek koncentrēta uz uzņēmējiem ar visaugstāko risku krāpnieciskas prakses ziņā, un pieprasot veikt savstarpējas pārbaudes saskaņā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91.

Izlases metode un analīzes ir noderīgs paņēmieni, ko kontroles iestādes var izmantot, jo īpaši, ja ir aizdomas par nolaidību vai krāpšanu vai lai novērtētu ieviesto aizsardzības pasākumu piemērotību. Tādēļ ir būtiski, lai tiktu izstrādātas un noteiktas apstiprinātas analīzes un izlases metodes. Kopīgais pētniecības centrs (KPC) jau realizē iniciatīvas šajā jomā.

14. rīcība

Turpināt Kopīgā pētniecības centra iesākto darbu, lai izstrādātu izlases un analīzes metodes, kuras var izmantot bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Lai līdz minimumam samazinātu krāpšanas risku, jāizmanto jaunas metodes, ja tādas ir pieejamas, kas nodrošina labāku izsekojamību. Komisija jau atbalsta zinātnisko izpēti šajā jomā. Viens piemērs par sistēmu, kas varētu uzlabot izsekojamību, ir zemes gabalu identifikācijas sistēma, kas izveidota KLP ietvaros zemes atrašanās vietas noteikšanai un pārraudzībai.

15. rīcība

Dalībvalstīm jāpēta iespēja izmantot zemes gabalu identifikācijas sistēmu, kas izveidota KPL ietvaros zemes atrašanās vietas noteikšanai un pārraudzībai bioloģiskajā lauksaimniecībā.

Dažos līdzšinējos krāpšanas gadījumos tamdēļ, ka produkti tika tirgoti starp uzņēmumiem, kurus kontrolē dažādas kontroles iestādes, bija grūtāk uzreiz atklāt krāpšanu. Konstatēja, ka likuma izpildi kavēja nepietiekama koordinācija starp kontroles iestādēm un izpildiestādēm.

Tas parāda, ka jāuzlabo sadarbība un saziņa starp kontroles iestādēm un jāpastiprina koordinācija starp kontroles iestādēm un kompetentajām iestādēm, kad ir jāizpilda likums un jānovērš krāpšana.

16. rīcība

Nodrošināt labāku koordināciju starp kontroles iestādēm, kā arī starp kontroles iestādēm un izpildiestādēm saskaņā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91.

5.6.2. Kontroles iestāžu akreditācija

Kontroles iestāžu pienākums ievērot prasības, kas paredzētas *EN45011* standartā, ir izpildīts dažādos veidos. Daudzas dalībvalstis ir izvēlējušās to kontrolēt pašas uzraudzības darbību ietvaros. Citas dalībvalstis pieprasa oficiālu akreditāciju, ko veic valsts akreditācijas iestāde. Pastāv arī vispasaulē mēroga privāta akreditācijas programma, kas tieši paredzēta kontroles iestādēm bioloģiskajā lauksaimniecībā (*IFOAM* akreditācija²⁴), un dažas kontroles iestādes ir akreditētas saskaņā ar to.

Lai padarītu šo sistēmu saskaņotāku un rentablāku, cita starpā būs jāparedz noteikumi par īpašām bioloģiskās lauksaimniecības kontroles iestāžu (un institūciju) akreditēšanas prasībām. Lai sekmētu bioloģiskās lauksaimniecības principu un shēmu saskaņošanu arī starptautiskā līmenī, šāda īpaša sistēma neizslēdz esošu starptautisku akreditācijas sistēmu atzīšanu (vai vismaz iedvesmošanu no tām).

²⁴ To vada IOAS, Starptautiskais bioloģiskās lauksaimniecības akreditācijas dienests (*International Organic Accreditation Services*).

17. rīcība

Izstrādāt īpašu akreditācijas sistēmu kontroles iestādēm saskaņā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91.

5.6.3. Dalībvalstu veiktā kontroles iestāžu uzraudzība

Dalībvalstīm jāuzrauga kontroles iestāžu darbība un jānodrošina, ka pārbaudes ir objektīvas un efektīvas. Nav sīki izstrādātu procedūras noteikumu par to, kā dalībvalstīm jāveic šī uzraudzība, un valda uzskats, ka uzraudzības kvalitāte atšķiras. Katru gadu dalībvalstīm jāiesniedz Komisijai ziņojums par šo uzraudzību. Lai uzlabotu kontroles iestāžu uzraudzības kvalitāti, uzraudzībai jābūt pārredzamākai.

18. rīcība

Komisija publicēs dalībvalstu gada ziņojumu par apstiprinātu kontroles iestāžu uzraudzību, tostarp statistiku par konstatēto pārkāpumu veidu un skaitu.

5.6.4. Komisijas veiktā dalībvalstu pārbaudes sistēmu novērtēšana

Kopš Padomes Regulas (EEK) Nr. 2092/91 īstenošanas Komisijas Pārtikas un veterinārais birojs ir veicis sākotnējo novērtēšanu par pārbaudes sistēmām, kuras darbojas septiņās dalībvalstīs. Novērtējumā ietilpst gan privātu kontroles iestāžu uzraudzība, gan kontroles pasākumu īstenošana, novērtējot dažas no privātajām kontroles iestādēm vai kontroles

---

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regula (EK) Nr. 882/2004 par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem (*OJ L 165, 30.4.2004, p. 1*).

---

institūcijām. Novērtējuma ziņojumi ir darīti zināmi atklātībai Komisijas tīmekļa vietnē ²⁵. Šajos novērtējumos ir ziņots par pašreizējo pārbaudes sistēmu kvalitātes atšķirībām un sniegti ieteikumi šo pārbaudes un uzraudzības sistēmu uzlabošanai gan attiecīgajās dalībvalstīs, gan Kopienas līmenī.

5.7. Imports

Ekoloģiski tīru produktu imports ir krietni vien palielinājies, un liela daļa tiek importēta no jaunattīstības valstīm. Ievestie produkti pārsvarā ir tropu produkti, kurus izmanto pārtikas rūpniecībā, galvenokārt par sastāvdaļām arvien plašākā ekoloģiski tīru pārstrādes produktu klāstā. Šīs palielinātās izvēles iespējas pašreiz veicina tirgus attīstību Eiropas Savienībā un līdz ar to ir uzskats, ka no tās gūst labumu arī ES ražotāji. Efektīvi ievēšanas noteikumi ir tikpat vitāli svarīgi, lai aizsargātu bioloģiskās lauksaimniecības koncepciju un uzticību tai un tādējādi aizsargātu ES lauksaimnieku un patērētāju intereses, vienlaikus piedāvājot labas tirdzniecības izredzes eksportētājiem no citām valstīm.

2002. gada Johanesburgas pasaules sammits par noturīgu attīstību iesaka atbalstīt uz tirgu orientētas iniciatīvas ekoloģiski nekaitīgu preču, tostarp ekoloģiski tīru produktu, vietējo un starptautisko tirgu izveidei un paplašināšanai. Bez tam, Komisija ar iniciatīvu “Viss, izņemot ieročus” pilnībā liberalizē importu no vismazāk attīstītajām valstīm.

Padomes Regulas (EEK) Nr. 2092/91 11. pants paredz līdzvērtības sistēmu attiecībā uz ekoloģiski tīriem produktiem, kurus importē no trešām valstīm. Pienācīgi jāpierāda, ka importētie produkti ir ražoti saskaņā ar ražošanas standartiem un ir pakļauti pārbaudes režīmam, kas ir līdzvērtīgs režīmam, ko piemēro ekoloģiski tīriem produktiem Eiropas Savienībā.

Pašreiz darbojas divas dažādas līdzvērtības novērtēšanas un noteikšana sistēmas. Pirmkārt, importētos ekoloģiski tīrus produktus drīkst pārdot kā ekoloģiski tīrus Eiropas Savienībā tikai tad, ja tie ir no tādas trešās valsts, kas iekļauta Komisijas izveidotajā sarakstā (11. panta 1. punkts). Otrkārt, atkāpjoties no pirmās sistēmas, dalībvalstis līdz 2005. gada 31. decembrim var, katru gadījumu izskatot atsevišķi un pamatojoties uz importētāja pieprasījumu, atļaut kā ekoloģiski tīru tirgot Eiropas Savienībā importētu produktu sūtījumu (11. panta 6. punkts).

Līdz 2003. gadam Eiropas Komisija, novērtējot dokumentus un pārbaudot klātienē, saskaņā ar 11. panta 1. punktu sarakstā ir iekļāvusi astoņas ²⁶ trešās valstis. Vēl tiek novērtēti deviņi ²⁷ pieteikumi. Vairums ievadumu no 92 citām trešām valstīm tiek pakļauti otrajai sistēmai. Saskaņā ar šo sistēmu izsniegto importa atļauju skaits palielinājās no 599 atļaujām 1998. gadā līdz 1248 atļaujām 2002. gadā.

Pieredze rāda, ka pirmās sistēmas galvenā priekšrocība ir tā, ka tā uzliek atbildību arī trešo valstu iestādēm un tādā veidā dod maksimālas garantijas, ka tiks nepārtraukti veiktas pārbaudes klātienē. Tā ir arī vienkāršāka un paredzamāka uzņēmējiem trešās valstīs. Sistēmas trūkums ir tāds, ka tā nav pieejama uzņēmējiem trešās valstīs, kur nav valsts uzraudzības sistēmas, un tajā jānodarbina diezgan liels personāla sastāvs ES līmenī.

Otra sistēma ir atvērta produktiem no visām trešām valstīm, lai gan iniciatīvu drīkst izrādīt tikai importētāji. Tā kā dalībvalstis ir izstrādājušas dažādas procedūras, šī sistēma nav pilnā

---

²⁵ http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/fnaoi/reports/organic_farming/index_en.html.

²⁶ Argentīna, Austrālija, Čehija, Izraēla, Jaunzēlande, Kostarika, Šveice, Ungārija.

²⁷ Amerikas Savienotās Valstis, Čīle, Dominikāna, Gvatemala, Indija, Japāna, Kolumbija, Tunisija, Turcija.

---

mērā saskaņota un daži darbi tiek divkāršoti. Tā galvenokārt balstās uz kompetento kontroles iestāžu apliecinājumiem un uz šo kontroles iestāžu akreditāciju, ko veikušas trešās personas. Sistēmā jānodarbina diezgan liels personāla sastāvs dalībvalsts līmenī, un tā rada paprāvus izdevumus importētājiem.

Dalībvalstu un Komisijas kopīgie pūliņi saskaņot otro sistēmu 2001. gadā vainagojās ar vienota obligātā importa sertifikāta izveidi, ar vadlīnijām par vienotu pieteikuma veidlapu atļaujas saņemšanai un ar vadlīnijām par jaunattīstības valstu mazo uzņēmēju kolektīvu sertifikāciju.

Nākotnes līdzvērtības sistēma jāveido, balstoties uz pieredzi ar esošajām novērtēšanas sistēmām, ņemot vērā to trūkumus, atvieglot importu no jaunattīstības valstīm, ņemot vērā atšķirīgos klimatiskos un lauksaimniecības apstākļus un bioloģiskās lauksaimniecības attīstības pakāpi jaunattīstības valstīs, izvairoties no divkārša darba un labāk integrējot privātā sektora darbu, jo īpaši uzticot atzītām struktūrām veikt tehnisko novērtēšanu.

Attiecībā uz marķēšanu ES iekšējā tirgū uz visiem ievestajiem produktiem, kurus uzskata par līdzvērtīgiem, jābūt ES logotipam.

19. rīcība

Pastiprināt centienus, lai līdzvērtības sarakstā iekļautu trešās valstis, ieskaitot novērtējumus klātienē.

Grozīt Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91 par bioloģisko lauksaimniecību, pašreiz spēkā esošo nacionālo atbrīvojumu importam aizstājot ar jaunu pastāvīgu sistēmu, kurā tehnisku līdzvērtības novērtēšanu veic struktūras, kuras norīkojusi Kopiena šim nolūkam. Tā varētu būt vienota un pastāvīga Kopienas saraksta izstrāde pēc attiecīgām konsultācijām, kurā iekļautas trešo valstu kontroles iestādes, kuras līdzvērtības sarakstā vēl nav iekļautas, bet kuru darbība atzīta par līdzvērtīgu.

Nodrošināt arī turpmāk, ka, nosakot līdzvērtību ar trešām valstīm, tiek ņemti vērā atšķirīgie klimatiskie un lauksaimniecības apstākļi un bioloģiskās lauksaimniecības attīstības pakāpe katrā valstī.

Pēc šīs sistēmas stāšanās spēkā piedāvāt par visiem importētajiem produktiem iegūt ES logotipu.

Sakarā ar pieaugošo bioloģiskās lauksaimniecības globalizāciju ir jānovērtē pašreizējā līdzvērtības sistēma. Lai gan ilgu laiku vadībā ir bijusi Eiropas Savienība, tagad par bioloģisko lauksaimniecību izrāda interesi aizvien vairāk valstu, un tās ir izstrādājušas arī tiesību aktus. Starptautiskajā arēnā vispasaules vadlīnijas ir izstrādājis Pārtikas kodekss (FAO/PVO). Privātajā sektorā *IFOAM (International Federation of Organic Agricultural Movements)*, Starptautiskā bioloģiskās lauksaimniecības kustības federācija, jau daudzus gadus izstrādā standartus ražotājiem un kontroles iestādēm.

Lai palielinātu pārredzamību un atbalstītu vispārējo saskaņošanu, tuvāk jāsalīdzina ES regula ar šiem diviem starptautiskajiem standartiem, lai noteiktu galvenās atšķirības. Pēc tam jāizstrādā stratēģija, kā samazināt šīs atšķirības.

Komisija arī atbalstīs centienus saskaņot bioloģiskās lauksaimniecības noteikumus un principus un izstrādāt daudzpusēju līdzvērtības koncepciju starptautiskā līmenī. Tāpat kā

---

iepriekš, galvenajam instrumentam jābūt Pārtikas kodeksam, pie kā ES joprojām strādā. Tā arī plāno izpētīt, vai ir iespējams palielināt kodeksā iekļauto bioloģiskās lauksaimniecības vadlīniju lomu, lai kodekss kļūtu par vispārēju kopīgu standartu, kas varētu noderēt par pamatu līdzvērtības sistēmām.

Tiks apsvērti turpmāki pasākumi, lai sekmētu tirdzniecību ar ekoloģiski tīriem produktiem no jaunattīstības valstīm.

Saskaņā ar ES attīstības politiku dažādus instrumentus, kas vispārēji atbalsta lauksaimniecību, tirdzniecību vai iestāžu resursu palielināšanu, to lietotāji jaunattīstības valstīs var izmantot, lai atbalstītu bioloģisko lauksaimniecību, pie kam, gan ražošanas ziņā, gan arī attiecībā uz tirdzniecības prasību izpildi eksportā uz ES. Pie tādiem instrumentiem pieder valsts un reģionāli atbalsti Eiropas Attīstības fonda ietvaros, saskaņā ar *ALA*²⁸ vai *MEDA*²⁹ noteikumiem, dažādām tematiskām budžeta pozīcijām vai instrumenti, kas atbalsta privāto sektoru, piemēram, ieguldījumu mehānisms vai *ProInvest* programma ĀKK (Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna) valstīm.

20. darbs

Ieviest sistemātisku salīdzināšanu starp Kopienas bioloģiskās lauksaimniecības standartu, Pārtikas kodeksa vadlīnijām un *IFOAM* standartiem (skat. arī 2. darbu).

Pastiprināt centienus ar nolūku vispārēji saskaņot un pilnveidot daudzpusēju līdzvērtības koncepciju, balstoties uz Pārtikas kodeksa vadlīnijām un sadarbojoties ar dalībvalstīm, trešām valstīm un privāto sektoru.

Atbalstīt resursu palielināšanu jaunattīstības valstīs saskaņā ar ES attīstības politiku, sekmējot informācijas sniegšanu par iespējām, kas paveras, ja vispārējus atbalsta instrumentus izmanto bioloģiskās lauksaimniecības labā.

Tiks apsvērti turpmāki pasākumi, lai sekmētu tirdzniecību ar ekoloģiski tīriem produktiem no jaunattīstības valstīm³⁰.

5.8. Eksports

Patērētāju interese par ekoloģiski tīriem produktiem ir ievērojami palielinājusies daudzās valstīs ārpus ES, jo īpaši tādās rūpnieciski attīstītās valstīs kā ASV un Japānā. ES eksportētājiem jāspēj likt lietā savus tradicionāli stipros punktus, jo īpaši augstvērtīgu pārtikas produktu jomā, lai ņemtu dalību pasaules tirgū, kas vēršas plašumā. Lai nodrošinātu pieeju šiem tirgiem, ir svarīgi, lai ES ražošanas standarti un pārbaudes tiktu atzītas visā pasaulē.

21. darbs

Uzlabot ES bioloģiskās lauksaimniecības standartu un pārbaudes sistēmu atzīšanu trešās valstīs, saņemot no Padomes sarunu mandātu.

---

²⁸ Galvenais finansēšanas instruments sadarbībai ar Āziju un Latīņameriku Eiropas attīstības jomā (Padomes 1992. gada 25. februāra Regula Nr. 443/92).

²⁹ Padomes 1996. gada 23. jūlija Regula (EK) Nr. 1488/96 par finansiāliem un tehniskiem pasākumiem (*MEDA*) ekonomikas un sociālo struktūru reformu atbalstam Eiropas – Vidusjūras reģiona partnerattiecībās.

³⁰ Saskaņā ar 12. pantu PTO Nolīgumā par tehniskiem tirdzniecības šķēršļiem dalībvalstis izrāda atšķirīgu un labvēlīgāku attieksmi tām šā nolīguma dalībvalstīm, kas ir jaunattīstības valstis.

Tajā pašā laikā ir svarīgi izmantot esošās iespējas rīkot tirgvedības kampaņas Eiropas ekoloģiski tīriem produktiem (skat. arī 1. darbu).

PIELIKUMS — SARAKSTS AR KOPIENAS PASĀKUMIEM BIOLOĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS VEICINĀŠANAI

Ražošanas, marķēšanas un pārbaudes noteikumi

Padomes Regula (EEK) Nr. 2092/91 par bioloģiskās lauksaimniecības standartiem un kontroles pasākumiem.

Regula nodrošina bioloģiskās lauksaimniecības metožu autentiskumu, un tā ir pārtapusi vispārējā regulējumā par kultūraugu un lauksaimniecības dzīvnieku bioloģisko audzēšanu un par ekoloģiski tīru produktu marķēšanu, pārstrādi un tirdzniecību. Tā arī regulē ekoloģiski tīru produktu importu Eiropas Savienībā.

Padomes Regula (EK) Nr. 1257/1999 par lauku attīstību, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1783/2003.

- I nodaļa. Atbalstā ieguldījumiem lauku saimniecībās var ietilpt ieguldījumi, kas vajadzīgi ražošanas pārkārtošana un diversifikācija bioloģiskās lauksaimniecības virzienā.
- III nodaļa. Atbalsts apmācībai, ar kuru lauksaimnieki var sagatavoties kvalitatīvai ražošanas pārkārtošanai, kas viņiem var atvieglot pārorientēšanos uz bioloģisko lauksaimniecību. To var veicināt arī apmācībā aplūkotās tēmas (piemēram, vides aizsardzība, dzīvnieku labturība).
- VI nodaļa. Atbalsts lauksaimnieciskās ražošanas metodēm, kas aizsargā vidi, saglabā lauku ainavu (agrovidi) vai uzlabo dzīvnieku labturību³¹. Lauksaimniekiem, kuri nes labumu videi sabiedrības interesēs, kompensē radušos izdevumus un peļņas zaudējumu par pasākumiem, kas veikti papildus labai lauksaimniecības praksei, un kompensācijā var ietilpt veicināšanas prēmija, kas sedz darījumu izmaksas.
- VIa nodaļa. Atbalsts lauksaimnieku līdzdalībai pārtikas kvalitātes shēmās un šajās shēmās ietilpstošo produktu veicināšanai.
- VII nodaļa. Atbalsts ieguldījumiem lauksaimniecības produktu pārstrādes un tirdzniecības uzlabošanā, ko var piemērot ekoloģiski tīriem produktiem. Šo pasākumu izmantošanai ir nozīme tad, ja ekoloģiski tīru produktu atbalstam ir paredzēta visa ražošanas ķēde.
- IX nodaļa. Lauku rajonu pielāgošanas un attīstības veicināšana: atbalstu par kvalitatīvu lauksaimniecības produktu tirdzniecību vai par lauksaimniecisko darbību dažādošanu (piemēram, ekoloģiski tīru produktu veikala atvēršana ciemā) var izmantot kā papildu instrumentu bioloģiskās lauksaimniecības veicināšanai.

Informācija un veicināšana

Dažādas regulas šobrīd piedāvā ES līdzfinansējumu informācijas un veicināšanas kampaņām bioloģiskās lauksaimniecības jomā.

---

³¹ Atsauce uz dzīvnieku labturību ir pievienota ar Padomes 2003. gada 29. septembra Regulu (EK) Nr. 1783/2003 par grozījumiem Padomes Regulā (EK) Nr. 1257/1999 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) atbalstu lauku attīstībai.

Padomes Regulas (EK) Nr. 2702/1999 un 2826/2000 paredz regulējumu vispārējai informācijas un veicināšanas politikai ES līmenī attiecībā uz lauksaimniecības produktiem, attiecīgi trešās valstīs un iekšējā tirgū. Šī politika papildina un pastiprina valsts/reģionālu varas iestāžu un privātu koncernu vai uzņēmumu informatīvus un veicināšanas pasākumus. Saskaņā ar šīm regulām atbalstītiem veicināšanas un informatīviem pasākumiem jābūt vispārīgiem, tas ir, vēršoties uz produkta vai produktu grupas vispārējām un raksturīgām īpašībām vai uz noteiktu lauksaimnieciskās ražošanas veidu, tādu kā bioloģisko ražošanu. Priekšlikumus par pasākumiem izvirza profesionālās vai starparodu organizācijas, kas pārstāv attiecīgo nozari, un tos līdzfinansē Kopiena (50 %), attiecīgā(-ās) dalībvalsts(-is) (20 %) un organizācija, kas ir šo priekšlikumu autore (30 %).

Padomes Regulas (EK) Nr. 1257/1999 par atbalstu lauku attīstībai (skatīt iepriekš) 24.d pants paredz atbalstu informatīviem un veicināšanas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības un pārtikas produktiem, kas noteikti saskaņā ar Kopienas vai valsts pārtikas kvalitātes shēmām, ieskaitot bioloģiskās lauksaimniecības režīmu, kas noteikts ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 2092/91. Komisijas Regulā (EK) Nr. 817/2004 iekļauti vajadzīgie īstenošanas pasākumi, ar kuriem tiek garantēts, ka šie jaunie veicināšanas pasākumi papildinās vispārējos veicināšanas režīmus, kas paredzēti Padomes Regulās (EK) Nr. 2702/1999 un 2826/2000, un būs izslēgta dublēšanās ar pasākumiem, kurus atbalsta šie divi veicināšanas režīmi.

Padomes Regula (EK) Nr. 814/2000 paredz pamatu informatīviem un saziņas pasākumiem kopējās lauksaimniecības politikas jomā³². Tie ir divu veidu pasākumi:

- netiešs atbalsts pasākumiem, kurus ierosinājuši lauksaimnieku vai lauku attīstības organizācijas, patērētāju asociācijas un vides aizsardzības asociācijas, dalībvalstu valsts iestādes, plašsaziņas līdzekļi vai universitātes;
- tiešie izdevumi par darbībām, ko īsteno pēc Komisijas iniciatīvas.

Komisijas informatīvie pasākumi bioloģiskās lauksaimniecības atbalstam ir galvenokārt domāti tam, lai lauksaimniekus, ieinteresēto personu organizācijas un plašu sabiedrību informētu par Komisijas politiku šajā jomā un lai attīstītu izpratni par to, ko dod bioloģiskā lauksaimniecība.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

ⁱ *Van Elsen (1997): Landschaftsentwicklung – eine Zukunftsaufgabe für die ökologische Landwirtschaft. No: Köpke, Eisele (red.): Beiträge zur 4. Wissenschaftstagung zum Ökologischen Landbau, Bonna.*

ADAS (1998): Comparative Review of the Effects of Organic Farming on Biodiversity. Science report OF 0149. Review of MAFF's R&D on Organic Farming, 14–15 May 1998. Review and Science Report.

Friebe, B. (1997): Arten- und Biotopschutz durch Organischen Landbau. No: Weiger, H.; Willer, H. (red.): Naturschutz durch ökologischen Landbau, Deukalion, Ökologische Konzepte 95, 73.–92.lpp.

Mader, P. et al. (2002): Soil fertility and biodiversity in organic farming. Science, 296, 1694.–1697.lpp.

ⁱⁱ Valsts pārtikas pārvalde, Zviedrija, *Bekämpingsmedelsrester i vegetabilier 2002.*
Dānijas Veterinārijas un pārtikas pārvalde, *Pesticidrester i fødevarer 2002.*

---

³² *OJ L 100, 20.4.2000, p. 7.*

-
- ⁱⁱⁱ Dabbert, S., Piorr, A. (1999): *Ökologischer Landbau*. No: Frede, H.-G.; Dabbert, S. (red.): *Handbuch zum Gewässerschutz in der Landwirtschaft*. 2. Auflage, ecomed Verlagsgesellschaft, Landsberg.
- ^{iv} Mäder, P. et al. (2002): *Soil fertility and biodiversity in organic farming*. *Science*, 296, 1694.–1697.lpp.
- Offermann, F.; Nieberg, H. (2000): *Economic Performance of Organic farms in Europe*. *Organic Farming in Europe: Economics and Policy*, 5. sēj., Štutgarte - Hohenhaima.
- ^v Mäder, P. et al.(2002): *Soil fertility and biodiversity in organic farming*. *Science*, 296, 1694.–1697.lpp.
- Feber, R. (1998): *The Effects of Organic and Conventional Farming Systems on the Abundance of Butterflies*. No: Report to WWF (UK): Project 95/93 – *Plants and Butterflies: Organic Farms*. Wildlife Conservation Research Unit. Dept. of Zoology Oxford in collaboration with SAFE Alliance & Butterfly Conservation, Oxford.
- ^{vi} Eiropas Komisija un *Organic Agriculture Worldwide 2003: “Statistics and Future Prospects”*, Helga Willer un Minou Yussefi, SÖL (Fonds “Ekoloģija un lauksaimniecība”), 2003.g.
- ^{vii} *Organic agriculture, sustainability, markets and policies*, ESAO, Parīze, 2002.g.
- ^{viii} Hamm, U., Gronefeld, F., Halpin, D. (2002) *Analyses of the European market for organic food*. Vadības un biznesa skola, Velsa. ISBN 0-95432070-0-4.
- Makatouni, A. (2002). *What Motivates Consumers to buy Organic Food in the UK. Results from a Qualitative Study*. *British Food Journal*, 3/4/5, 345.–352.lpp.
- Zanoli, R. un Naspetti, S. (2001): *Values and Ethics in Organic Food Consumption*, no: Pasquali M. "Preprints of EurSafe 2001", A&Q, Milāna, 411.–415.lpp.
- ^{ix} Kristensen, N.H., Nielsen, T., Hansen, M.W., Hansen, A., Midmore, P., Padel, S., Seymour, C., Furumar, S., Le'Flock-Wadel, A., Hamm U. (2004): *The value adding process along the supply chain for organic agriculture products* (projekts – pētījums, ko paredzēts pabeigt līdz 2004. gada jūnijai beigām).
- ^x Idem ix.
- ^{xi} OECD, *Organic Agriculture: Sustainability, Markets, and Policies*, Parīze, 2003.g., 185.–186.lpp.
- Nīderlandes Lauksaimniecības ministrija, Dabas pārvaldība un zivsaimniecība, *An Organic Market to Conquer, policy memorandum organic farming 2001–2004*, Hāga, 2000.g., 21.lpp.
- ^{xii} Johannes Michelsen, Ulrich Hamm, Els Wynen un Eva Roth, *Organic Farming in Europe: Economics and Policy*, 7. sējums, Hoenheimas Universitāte, Štutgarte, Vācija, 1999.g.
- Zanoli R. un Naspetti S. (2001): *Values and Ethics in Organic Food Consumption*, no: Pasquali M. “Preprints of EurSafe 2001”, A&Q, Milāna, 411.–415.lpp.
- ^{xiii} Häring, A. M., Dabbert, S., Aurbacher, J., Bichler, B., Eichert, C., Gambelli, D., Lampkin, N., Offermann, F., Olmos, S., Tuson, J., Zanoli, R. (2004) *Impact of CAP measures on environmentally friendly farming systems: Status quo, analysis and recommendations. The case of organic farming*, Štutgarte.
- ^{xiv} Dabbert, S., Häring, A. M. un Zanoli, R. (2002): *Politik für den Öko-Landbau*. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart. ISBN 3-8001-3931.6.